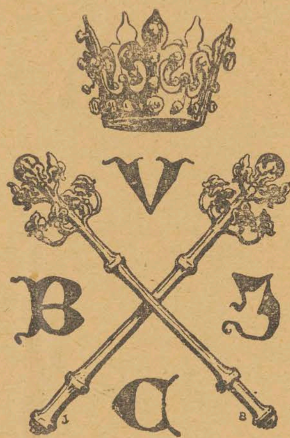

DOWOD

BEZPRAWNYCH MAGISTRATU GDANSKIEGO POSTĘPKOW
z Krzywdą y uszczerbkiem Subſtancyi, ubliżeniem Prerogatyw
y uciskiem Osob Stanu SZLACHECKIEGO
a gwaltem Praw Koronnych czynionych

PER OPPOSITA PENES SE POSITA

IAWNIEY

OSWIECONY

Y

Dla latwieyzsey wszech wiadomości

DO DRUKU PODANY

ROKU 1764

MANIFEST

OBYWATELOW PRZESWIETNEGO WOIEWODZTWA POMORSKIEGO

PRZECIW

MAGISTRATOWI GDANSKIEMU

O rożne a naybardziey przeciw Stanowi ſzlacheckiemu, y Prawom Iego attentowane wiolencye.

PUBLICZNIE ZANIESIONY.

Actum coram Iudicio Civili Scabinali Starogardiensi Die Decima Tertia Menſis Septembris Anno Domini Milleſimô Septingenteſimo Sexageſimô Tertiô.

Ad Judicium, Actaque præſentia Civilia Scabinalia Starogardienſia veniens perſonaliter Generoſus Thomas Ukleia Czarnowſki, obtulit Judicio præſenti ad acticandum, & in parata Copia ad ingroſsandum Actis præſentibus porrexit Manifeſtationem ex parte Generoſorum Nobilium Palatinatûs Pomeraniæ Incolarum, contra Prænobilem Magiſtratum Gedanenſem, factam, manibuſque Eorundem ſubſcriptam, Polonico Jdiomate conceptam, cujus per Judicium præſens ſubſcriptæ tenor de verbo ad verbum eſt is, qui ſequitur. My Obywatele Wojewodztwa Pomorſkiego ziachawſzy ſię na Seymik dziſieyſzy Electionis Judicum Deputatorum ad Tribunal Regni Petricovienſe, gdy nas dochodzą autentyczne tak Braci naſzych dobrze urodzonych, y Poſſeſſyonatow Woiewodztw tuteyſzych Obywatelow, iako y Korony Polſkiey w krzywdach znieſionych uſkarżania, ktorych y ſami na oſobach y Fortunach naſzych właſnych od Miaſta J. K. M. Gdańſka częſtokroć doświadczamy, bacząc oraz iuż nad miarę Magiſtratu Gdańſkiego przeciwko Stanowi Szlacheckiemu ośmielone konſpiracye, y nieuſtanne kłotnie z wzruſzeniem powſzechney ſpokoyności, a krzwdę publiczną wyraźnym Prawom Koronnym, y uſzczerbek wolności Prerogatyw Szlacheckich uczynione, o ktorych całość, życia y ſubſtancye naſze wſpoł wſzyſcy iednoſtaynym umysłem łożyć, y ażardować pryrzekamy. Reasſumuiąc wſzyſtkie, tak przedtym coram Actis terreſtribus Derſchavienſibus, & aliis quibusvis Regni authenticis, przez kogożkolwiek eo nomine, iako y nie dawno coram Actis caſtrenſibus Palatinatûs Pomeraniæ Skarſzevienſibus Feriâ Quartâ poſt Feſtum Sanctiſſimæ & Individuæ Trinitatis Anno præſenti, pierwſzy przez W. Imć Pana Kiernozickiego Podſtolica Łukowſkiego o gwałtowne nayście przez żołnierzy Gdańſkich ſtancyi Jego, poymanie, y więzenie, drugi przez Jch Mciow Niedobylſkiego Woyſzczyca Sanockiego, y Brzezickiego, o pobicie na

 ulicy

ulicy w swych interessach przechodzących bezbronnych y niewinnych przez tychże żołnierzy Gdańskich, trzeci przez WW. Ich Mciow Urzędnikow Officyalistow, y Obywatelow stanu Rycerskiego Korony Polskiey y Wielkiego Xięstwa Litewskiego defluitacyi tak swoich, iako y Jaśnie Oświeconych, Jaśnie Wielmożnych Pryncypałow swoich attentuiących wraz do liczby siedmdziesiąt dziewięciu zkomputowanych, o publiczną krzywdę y despekt Stanu Rycerskiego ucisk, z uszczerbek Fortun, y Osob Jch przywłaszczanie sobie przez Magistrat Gdański władzy sądzenia Osob Szlacheckich w swych Urzędach Burgrabiego y Wice-Prezydenta, przeciw wielokrotnym Prawom aż Prawa przyzwoitey z Miesczan y Rzemieślnikow Gdańskich ludzi swoich statki Polskie swemi Morskiemy rozbiiaiących, Kupcow miary do mierzenia zboż Polskich większe poddaiących, dłużnikow się nie wypłacaiących, żołnierzy y innych ludzi gwałty y szkody Osobom Stanu Rycerskiego y Ich ludziom czyniących, nie czynienie sprawiedliwości, owszem z rekwiruiących urąganie, y żarty, naiscia y nasyłania żołnierzy na stancye, więzienia własną zuchwałością Szlachty bicia, y ludzi zabiiania, psami przez niesforność, czy niedozor Ich ludzi Polskich kaleczenia, y spasania, Podatkow, Akcyzy, y troiakowego wymaganie, y inne tym podobne zuchwałości, gwałty, ucisku, y tak Osob, iako y Fortun Szlacheckich niszczenie, Prerogatyw pogardę; czwarty in Judicio scabinali Derschaviensi die Quarta Junii Anno itidem præsenti, przez Jch Mciow Adama Roieckiego Jaśnie Wielmożnego Potockiego Kasztelana Słońskiego, Jana Skrżynieckiego, Jaśnie Wielmożnego Miączyńskiego Starosty Kamionopolskiego, Francisżka Wysockiego, Jaśnie Wielmożnego Miączyńskiego Woiewody Czerniechowskiego Komisarzow, y Szyprow o zabicie dwoch flisow, y pokaliczenie drugich y insze gwałty y oppressye, a z tych wszystkich naymnieyszą na rekwizycye nie uczynioną w Magistracie Gdańskim sprawiedliwość; Piąty, przed temiż Aktami Grodzkiemi Skarszewskiemi Feriâ Sextâ in crastino Festi Nativitatis Gloriosissimæ Virginis Mariæ proxime præterita przez Jaśnie Wielmożnego Tomasza Czapskiego Knyszyńskiego, Bratyańskiego, Radzyskiego, Łąkorskiego &c. Starostę, w publiczney Praw krzywdzie, y własnych dolegliwościach przeciwko Magistratowi Gdańskiemu zaniesione, tu zaś w kongressie naszym z ciężkim na krnąbrność Magistratu Gdańskiego, y gwałcenie Praw Koronnych, tam de Foro, quam de securitate Osob, Prerogatyw Dobr y ludzi Szlacheckich, & contra Violatores eorum postanowionych użaleniem się produkowane Manifesta, y do nich się przychylaiąc, więcey iednak z własney tychże Miasta Gdańska, czyli Magistratu Jego zuchwałości dochodząc, y uważaiąc praktyki, ten publiczny przeciw pomienionemu Magistratowi Gdańskiemu dalszym zamyslaiąc zabieżeć Inkonwenienciom, y poskromić zuchwałość zanosiemy Manifest y protestuiemy się. Jż oni Praw swoich, ktoremi Rzeczpospolita Polska Miasto Gdańsk w nadzieię przyzwoitey wierności, tak w dysponowanym rożnych Towarow, y

row, y

row, y sukien Lamorskich nie innąd tylko do Polski przez Gdańsk wprowadzeniu, y naznaczoney Gdańsku tychze sukien obsigillacyi, także przepisaney zobż Polskich niegdzieindziey, tylko do Gdańska defluitacyi, iako też y w powierzoney Magistratowi Gdańskiemu Polskiey w Gdańsku Fortecy Manutencyi dopuszczoney dla obrony Jeyże, y bezpieczeństwa wewnętrznego żołnierza Konserwacyi, y dyspozycyi pozwoloney Mennicy, y wysyłania Deputowanych na seymiki, y Generały, ubogaciła, y opatrzyła obficie zażywaiąc na złe, a bardziey z nich iakeś sobie nad Polskim Narodem, y stanem Rycerskim wnieść prædominium usiłuiąc, stan Rycerski na osobach, Honorze, y substancyach krzywdzą, lżą, y uciskaią. Ani zważaiąc na Prawa, statuta y Konstytucye Anni 1538 Sigismundi Regis, & Anni 1496. Joannis Adalberti od szlachty, y jch Kmiotkow, bydło y inne domowe rzeczy na przedaż wożących, cła wybierania zakazuiące. Anni 1629. podobnie cła y czopowego od Win, Miodow, Sledzi y soli szlacheckich tamuiącą. Annorum 1638. & 1736. singulariter obywatelow Ziem Pruskich, y Szlachtę od wszelkich podatkow uwalniaiące. Annorum 1527. vol: 1. fol: 476. 1607 mi vol: 2. fol: 1606. 1611mi vol: 3. fol: 12. & 15. 1659 ni vol: 4. fol: 599. 1685ti vol: 5. fol: 721. o fałszywey monecie, y przeciw fałszywą kuiącym z surowym rygoren postanowione. Annorum 1422. fol: 83. 1433tii fol: 93. 1496ti fol: 248. 1538vi fol: 321. 1540mi fol: 559 vol: 1. 1550mi vol: 2. fol: 599. 1588vi vol: 3. fol: 462. bespieczeństwo osob szlacheckich ostrzegaiące, y aby przez nikogo nawet przez Krola nie imane y nie więzione były, opisuiącę. A inne de Evocatione extra Forum ustanowione, y aby nikt do nieprzyzwoitego sobie sądu pociągany nie był ex reatu, ale w właśney odpowiedział Jurisdykcyi, to iest, szlachcie w Grodzie, w Ziemstwie, lub Trybunale pro natura sprawy, a Mieszczanin w Magistracie (oprocz spraw recentis criminis, Fisci, ex re Actorum y Kancellaryi, to iest, o denegacyą Aktow, Depaktacyą Fabrykacyą &c. y z Dobr Ziemskick) (gdybi ie miał) w ktorych sprawach w Grodach, Ziemstwach, y Trybunałach odpowiadać powinien) a Magistrat przed Krołem, ostrzegaiące, y aby Actor semper sequatur Forum rei, dysponuiące, żeby zaś Jurisdykcye Mieyskie Prawa sobie iakiegokolwiek, y władzy nad stanem y osobami szlacheckiemi nie uzurpowały, surowo opisuiące. Jako Annorum 1520. statut Toruński in vol: 1. fol: 396. & 1527mi Konstytucye Krakowskie vol: eodem fol: 477. articulo 20. za Krola Zygmunta Pierwszego szlacheckie Osoby, lubo in recenti tantum crimine urzędom Mieyskim przytrzymywać pozwalaią ale Jch sądzić, y karać bez Starosty Grodowego, albo Jego Podstarosciego Grodzkiego, sub pæna Capitis Proconsulis, & unius Consulis illius Civitatis, ktoreby się w sąd samo wdać miało, zakazuią. Annorum 1526. Ordinatio Ducatûs Prussiæ Gedanensis articulo 13. & 14. & Constitutiones Terrarum Prussiæ Thorunii conciliatæ per Sigismun-

dum Regem Anno 1538. in Comitiis confirmatæ articulis 14. 15. & 16. ſzlacheckie Oſoby chociażby Dekretami Woiewodzemi, lub Konwentu Generalnego zkonwinkowane, y do imania ſkazane, aby poimane w więzienie nie Mieyſkie ale woiewodze oddawane były, a gdyby dla nie będącego zamku, w Mieyſkim więzieniu lokowane bydź muſiały, w władzy iednak Woiewodzey, a nie Mieyſkiey, aby zoſtali, oraz aby każdy do ſwego przyſwoitego Sądu pozywany był, pod karami przykazuią. Anni 1550. za Zygmunta Auguſta Krola Konſtytucya Piotrkowſka fol: 7. art: 41. tak piſze: Acz to Prawem poſpolitym opiſano, a wſzakoż y teraz uſtanawiamy: Jż żaden nie ma wyzywać do żadnego ſądu o rzecz, ktoraby onemu ſądowi nie należała, pod winą w ſtatucie opiſaną. Konſtytucye Miaſtu Gdańſku przepiſane Seymem Anni 1570. potwierdzone articulo de Executione rei iudicatæ in his verbis: Eam tamen facultatem ſic finibus ſuis terminatam volumus, Magiſtratus ne talia inſtituere, aut ordinare præſumat, quæ ab Officiis Eorum aliena, & Juri uſitato atque communi libertati contraria, denique ipſi etiam æquitati inconſentanea eſſe videantur, Władzą Magiſtratu Gdańſkiego okreſlaią. Annorum 1593. & 1598. Konſtytucie Warſzawſkie za Zigmunta Trzeciego in vol: 2, foliis, pierwszą. 1399. drugą 1451. ſzlachtę w Miaſtach gwałty czyniących, lubo ſądźie Urzędowi Mieyſkiemu in recenti tantum crimine, ale wraz z Urzędem Grodzkim, z tym dokładem, iż gdzieby między Urzędami ſporka y wątpliwość iaka zachodziła Jnformacyi tribunalſkiey też urzędy zaſięgać miały, & ſalva appellatione ſzlachcicowi tylko na Trybunał pozwalaią. Anni 1633. Konſtytucya przy Koronacyi Krola Władyſława czwartego fol: 25. articulo 27. tit: o ſądach abuſum ſtatutu Toruńſkiego Miaſtom, w tym, iż ſzlachtę in recenti crimine z Piſarzami tylko Grodzkiemi ſądzić ſię ważyli, wyrzuca, y aby tylko z ſamym Staroſtą lub Podſtaroscim, Grodzkiemi odtąd ſądzili, ſub pæna capitis, przykazuie. A Mieſzczan in Cauſis ex re Bonorum Terreſtrium, in cauſis cædis, & ſangvinis, exciſionis nemorum, Borrarum, & ſyluarum, ac in cauſis proprii laboris, in Cauſis Criminalibus, także o nieoddawanie podatkow uchwalonych, y nie doſyć uczynienie uſtawom urzędow Woiewodzych, Staroscinych, w Grodach, Ziemſtwach, lub Trybunałach do odpowiedzi przyciſka. Annorum 1632. art: 25. 1648. fol: 8. 1668. fol: 9. & 1674ti folio itidem 9. Konfederacye chociaż Jurisdykcyi Mieyſkiey na Oſobi wſzelkiey Kondycyi w Miaſtach gwałty, y tumulty czyniące, w Sprawach iednak tylko recentis criminis według ſtatutu Toruńſkiego dopuſzczaią, nie inaczey iednak, aż przy ſądzie Kapturowym, & manente Decretorum concluſione penes pluralitatem ſędziow Kapturowych, tak, aby dwie częſci ſędziow Kapturowych, a trzecią część Rady Mieyſkiey decydowała. O więcey Anni 1611. fol: 4. tit: Deklaracya beſpieczenſtwa pospolitego, paragrapho: Do tego, iż w Mieſciech etc: Konſtytucya Warſzawſka, Jurisdykcyą urzędow Mieyſkich nad oſobami ſzlacheckiemi

chociaż w Miastach exorbituiącemi y Ložnymi cale znosi, ale do Urzędu Grodzkiego tyciże w Miastach exorbituiących ložnych Szlachtę tacto Termino o gwałty, iako & in causis civilibus salva appellatione na Trybunał pozywać nakazuie. Anni 1627. fol: 14. art: 24. tit: Miasto Toruń y Gdańsk Mieszczanom tychże Miast o gwałty przez Szlachtę czynione vigore Juris correcti przed Woiewody, & aliis subselliis przeciw Gwałtownikom criminaliter ad pœnas Legum Prawem czynić wyznaczaią. Anni 1654. za Jana Kazimierza Krola Konstytucya fol: 13. art: 18. tit: Deklaracya płacenia podatkow: Do płacenia publicznych podatkow Seymami, & Laudis uchwalonych Szlachtę y Duchowieństwo w Miastach Kamienice, Folwarki, y Dwory Prawom Mieyskim podległe maiących, z tych Kamienic, Folwarkow y Dworow przyłączaią, ale o Retenta onych nie w urzędzie Mieyskim, ale w Grodzkim, lub Trybunale Prawem czynić ztąż zatrzymuiącą Szlachtą Exaktorom Ziemskiem determinuie. Miastom zaś tylko tych Retentow przez Szlachtę lub Duchowieństwo zatrzymanych do Exaktorow Ziemskich Reiestrzyk ręką Burmistrza podpisany oddawać, moc, y powinność zostawuie. Nie mowiem na przerzeczone Prawa nie zważaiąc, owszem też Prawa, a naybardziey co do Praw wolnosci, Prerogatyw, y osobliwszego uszczęsliwienia, ubespieczenia, y dystynkcyi stanu Ryczerskiego przez Predecessorow naszych zasługami wielkiemi, ażardem substancyi, zdrowia, krwi, y życia wypracowane y ustanowione absolutną rozwięzuiąc y znosząc władzą, a gwałcąc we wszystkim. Podatki w Krolestwie Polskim całym, y Państwach Jemu złączonych niepraktykowane, Jeden Akcyzy od Wiktuałow do Miasta Gdańska z Dobr szlacheckich czasem na przedaż, a więcey na własną Senatorow, urzędnikow Polskich, y Osob szlacheckich w Miescie Gdansku rezyduiących, lub dla Jnteressu bawiących potrzebę y Kuchnią wprowadzanych. Drugi Troiakowy przy Bramach Mieyskich po wydzwonieniu do zamknięcia Jch, przed żamknięciem w godzinie iedney, y w dzień kiedykolwiek tylko Jm się Bram przymknąć chęć przywidzi, y każą od Osoby po Troiaku w Bramach do Miasta, lub z Miasta wychodzącey do płacenia onych, tak Ludzi naszych, iako y nas samych bez excepcyi wszystkich surowoscią Zołnierzy swych Gdańskich tegoż z dyspozycyi Magistratu Gdańskiego przestrzegaiących in casu niezapłacenia przytrzymywaniem w Bramach, szarpaniem, biciem, sekwestrowaniem, y Konfiskowaniem, przewożonych Wiktuałow, w Brew wyraźnym Prawom, y osobliwszym Laudom Prowincyi naszey, a specifice Anni 1713. Die 21 Mai in Conventu Generali Maniæburgensi uchwalonego przymuszaią. W Mennicy swoiey piniądze bez przyzwoitego wewnętrznego waloru, a ztąd w żadnym Państwie, ani Koronie Polskiey kursu nie maiące, bić każą, y nimi nas tu z utratą substancyi naszych za zboża, y inne Jntraty nasze zarażaią, tak dalece, że nigdzie indziey ie

B 2 wydać

wydać nie mogąc na powrot tylko do Gdańska Kupcom marnie, y mniey czasem potrzebnie wydawać musiemy. Złoto zaś zagraniczne że swoy wewnętrzny maiące walor, a w Krolestwie Polskim, y Prowincyi naszey przez Konstytucyą Anni 1717. iako y innymi tak dyspozycyami Jaśnie WW. Podskarbich Wielkich Koronnych, iako y Prejudykatami Trybunalskiemi na fundamencie teyże Konstytucyi wypadłemi do ośmnastu złotych Polskich redukowane, do złotych Pruskich iedenastu, złotych Polskich 23. groſſ: 6. szelągow 2. wynoszących, podwyższaią, y wszelkich piniędzy kurs swoy wymyslny ani z walorem wewnętrznym ani zdyspozycyami Podskarbiego Wielkiego Koronnego, ani z kursem Koronnym nie zgadzaiący się ustanawiaią, a nas, iako y wszystkich Obywatelow Koronnych y W. Xięstwa Litewskiego, do brania Ich w kurrencyi przez siebie wymyslaney dyspozycyami swemi przynaglaią. Zboża rożnego Rodzaiu tak lądem, iako y wodą przez Nas y wszystkich Jaśnie WW. Ich Mciow Panow Braci naszych Obywatelow Korony Polskiey, y Wielkiego Xięstwa Litewskiego do Gdańska dowożone, miarą większą nie dobrze strychowaną za staraniem, y podkupieniem Kupcow, a z uszczerbkiem Fortun naszych przez Miernikow swych mierzą przeciw wyraźney Dekretu ostatniey Kommissyi Gdańskiey decyzyi. Zołnierzy swych przez Rzeczpospolitą dla obrony, Fortecy y utrzymania bezpieczeństwa wewnętrznego, pozwolonych, a dopiero wspomnioną ostatnią Komissyą nawet do Exekucyi Mieszczanina zakazanych, rozwięzley, y w nieprzynależytey trzymaią karności, a tak aż zołnierze przy Mostach y Ulicach częstokroć bez kommendy stoiący, y piiani, Ludzi naszych, y Flisow Polskich, a wielekroć y nas samych, lub Szyprow y Panow Polskich, a wspoł Braci naszych w swych przechodzących interessach niewinnych biią, kaleczą, biorą do więzienia, y Lochow ciemnych nieprzystoynych wtrącaią, Stancye nachodzą, y rożne gwałty, Attaki, y tumulty zamiast przestrzegania publicznego bezpieczeństwa czynią, do czego nie tylko rozwiozłością, y niekarnością żołnierską zachęceni, ale y złym swey Zwierzchności Magistratu Gdańskiego przykładem zgorszeni, tym są rezolwowańsi. Często bowiem, y z wyraźnych Magistratu Gdańskiego rozkazow, podobneż na Osobach, y Ludziach Szlacheckich przyzwyczaieni exekwować, naiścia na Stancye, gwałty, po ulicach attaki, y tumulty. Psy nawet zaiadłe Spichlerzne wnocy między Spichlerze bez pilney strożow Jch nocnych Nachtwächter zwanych pilności, y dozoru puszczaią, ktore częstokroć nie tylko ulicą w potrzebach swoich przechodzących Ludzi, ale na Statkach y Traftach spoczywaiących, na też Statki y Trafty czasem dla ścisłości blisko lądu, y bulwarku stoiące wpadaiąc kaleczą, zażeraią, y pożeraią Flisow, Flisom y Maydkom swoich statkow Gdańskich Morskich y innych naywiększą dawaią otuchę, y zuchwalosc z ktorey częstokroć niedyskretnie na Polskie mocą nacieraiąc statki też rozbiiaią, iakoż y ieden z cytowanych tu, podo-

bnąż

bnąż klęſkę opiewa Manifeſt. A z tych wſzyſtkich Ludzi ſwych Mieyſkich Gdańſkich tak Miernikow zlę, y nieſprawiedliwie mierzących, żołnierzy y innych Ludzi gwałty czyniących, Nachtwachtrow, pſow zaiadłych nocnych zle ſtrzegących, y zazarcia ludzi dopuſzczaiących, Fliſow y Maydkow Statki Polſkie rozbiiaiących, iako y Rzemieslnikow robot według kontraktu, y tak iakby ſię należało nieſtarczących, Dłużnikow nie wypłacaiących, przyzwoitey nigdy na zanieſione Rekwizycye nie czynią ſprawiedliwości, owſzem ſkargi o nieſprawiedliwą miarę, y tumulty, gwałty, bicia, poimania, więzienia przez nas y Braci naſzych zanoſzone, za nic ie ſobie ważąc, opuſzczaią, a często uſkarżaiących ſię natrząſaniem, y urąganiem zbywaią. Zażarte przez pſy Ludzie y Fliſy także rozbite Polſkie przez zuchwałość Gdańſkich Kupcow, lub Ludzi Fliſow, lub Maydkow ſtatki przypadkowi nieſzczeſnemu przypiſuią, y tą tylko ukrzywdzonych kontentuią Rezolucyą. Kontrakty Kupieckie z Szlachtą zawarte y prez Kupca podpiſane za żądaniem tychże Kupcow znoſzą lub z krzywdą Szlachecką moderuią z Rzemieslnikami o zawod z dłużnikami o długi ſprawy Szlacheckie przeciągaią, y chociaż po wydanych ſwoich powtarzanych Dekretach znacznym koſztem, y Prawnym Kredytora, lub Rekwirenta Szlachcica expenſem prokurowanych Exekucyi nie dopuſzczaią y przewłoczą, aż w oſtatku bankrutoſtwem dłużnika, albo nieſpoſobnością Rzemieslnika Kredytora lub Rekwirenta Szlachcica za miaſt ſatysfakcyi ułudzą, y wywiodą nieuſpokoionego, a tak w adminiſtrowaniu z Mieſzczan y Ludzi ſwoich ſprawiedliwości (do ktorey Prawem tak niektorymi wyżey cytowanemi Statutami, y Konſtytucyami, iako & ordinatione Civitatis Gedanenſis Sigiſmundi Regis Anni 1526. obowiązani ſą per omnia) niegodziwemi uwodzą wybiegami, a nas y Braci naſzych ukrzywdzonych bez naymnieyſzey zoſtawuią ſatysfakcyi. A do Sądow Grodzkich, Ziemſkich, lub Trybunalſkich w Intereſſach tak publicznych, iako y prywatnych ex Bonis Terreſtribus pozwani, & ex re Bonorum Terreſtrium in cauſis Fiſci, in cauſis criminalibus, & violentiarum (gdzie takowych według Konſtytucyi Anni 1633. wyżey cytowaney y poźnieyſzey Anni 1659. fol: 12. tak piſzącey: Mieſzczanie wſzyſcy mięſzkaiący po Miaſtach Fortece maiących o wſzelkie krzywdy, ſzkody, zgwałcenie, utracenie, y wydanie Depozytow, y exceſſy nie tylko ante, ale y poſt ingreſſum Sveticum popełnione ſprawować ſię powinni, o ktore im Forum w Trybunale Koronnym ex cruda Citatione inter cauſas Fiſci ad Inſtantiam cujusvis injuriati powagą Seymu tego naznaczamy. Także in cauſis & re Actorum Cancellariæ według Konſtytucyi Warſzawſkiey Anni 1647. fol: 38. y innych odpowiadać powinni) zawſze ſię contumacialiter ſtawią iako pewno, do Tyſiąca iużby ſię podobno wyredukowało Kondemnat, ktore na ſobie otrzymywać daią, aby tylko My, y Bracia Naſi ſwey nigdy od nich nie zyſkali ſatisfakcyi. Nad oſo-

C bami

bami zaś szlacheckiemi przeciw tylo w zwyż cytowanych statutow, y Konstytucyi Miastom szlachtę sądzić, y karać zakazuiących, w urzędach swoich Burgrabiego y Vice Prezydenta, Jurisdykcyą nieiakąś przywłaszczaią, y do tych urzędow Szlachcica w Gdańsku znayduiącego się w sprawach wszelkiego rodzaiu, bądź to dłużek iaki przez Szlachcica Mieszczaninowi winny, bądź iakążkolwiek inną pretensyą albo in casum, in defensione sui uderzenia przez Szlachcica, lub Ludzi iego człeka Gdańskiego, lub psa spichlerznego władzą swą absolutną, to przez Przypozwy sług Mieyskich słowne, y pisane, to przez aresztowania rzezy Szlacheckich, a często sekwestrowania własney z obelgą stanu Rycerskiego Szlacheckiey osobi, y inne wymyslne sposoby pociągaią, y tam zawsze z faworem Mieszczanina, a uciskiem Szlachcica sądzą, niezmiernemi sztroffami karzą, y tych swoich bezprawnych sentymentow w tymze momencie zupełną przez podobneż, iako wyżey sposoby, y Exekucyą Zołnierzy, wymuszaią, y scissą do ostatniego z fortun, osob, a czasem y życia Braci naszych wyciskaią satisfakcyą, a na widocznieysze swey absolutnosci okazanie, nawet w prywatnych dyskursach o Jchmowie z podziwieniem bezprawiach, y wszeteczney zuchwałosci Osobom stanu Rycerskiego Braci naszym zakazuią, y zmomiących przez swe wykonceptowane sposoby, y uciski szukaią zemsty, iako to wszystko, czynione singulariter każdego z osobna ukrzywdzonego coram Actis quibusvis authenticis Manifesta luculentius ogłaszaią. A więc My te wszystkie Magistratu Gdańskiego, na pamięć sobie przywodząc Excessa, zuchwałosci, y absolutne przestępstwa, a w nich gwałt praw, wolnosci, Prerogatyw, y swobod, ucisk fortun, Honoru, y Osob naszych, ktorych bez serdecznego wspoł użalenia przenieść nie możemy, stawaiąc przy Prawach wolnosci, y swobod naszych przed Niebem, y swiatem protestuiemy się, że tychże Praw wolnosci Prerogatyw y swobod naszych, krwią Antecessorow naszych zaszczyconych całosci własnych Fortun, zdrowia, y krwi naszey ażardem przestrzegać, y do swey przyprowadzić chluby, y przyzwoitey w krzywdach naszych publicznych poniesionych, satisfakcyi scigać przyrzekamy, y zbytnią Magistratu Gdańskiego zuchwałość poskromić, usiłować będziemy. Y tenże Manifest rękami naszemi podpisany dla tym większego waloru, y potomney pamięci do Xiąg Autentycznych podaiemy. Datum w Starogardzie Dnia Dwunastego Września. Roku Tysiącznego Siedmsetnego Sześćdziesiątego Trzeciego.

Jan Prądzynski mpp.
Antoni Waglikowski mpp.
Ludowik Wedelstadt mpp.
Jan Grabla Msciszewski. mpp.
Jan Zuroth Piechowski
Marcin Jgnacy Piechowski mpp.
Kazimierz Jakusz Gostomski

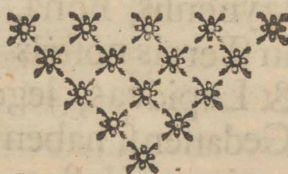
Jan Jakusz Gostomski mpp
Jan Jakusz Gostomski.
Ian Jakusz Gostomski.
Jakub Jakusz Gostomski
Piotr Piianowski
Jan Wiecki.
Woyciech Zagorski mpp.

Woyciech

Woyciech Gawin Gostomski
Tomasz Zabiński.
Paweł Trzebiatowski
Michał Ieżewski
Jozef Kłopotek Głowczewski
Wawrzyniec Wiecki
Marcin Rybiński
Jan Wyczliński
Michał Studziński mpp.
Jan Orlikowski.
Wawrzyniec Rybiństi.
Marcin Kołpiński.
Trancisżek Zdunowski.
Wawrzyniec Gostomski mpp.
Jan Jankowski. mpp
Marcin Cieszyński.
Dominik Studziński
Roch Płachecki. mpp
Jan Kos mpp.
P. Wiecki. mpp.
Antoni Zagorski mpp.
Jędrzy Węsierski
Woyciech Iakusz Gostomski
Marcin Iakusz Gostomski
Antoni Kukowski mpp
Jgnacy Przeradzki mpp
Andrzey Kostka mpp
Ian Cieszyński
Andrzey Wiecki
Andrzey Węsierski
Ian Domaros Kośnicki
Iozef Płachecki Chor: I. K. M. mpp.
Wawrzeniec Płachecki mpp.
Iakub Gawin Gostomski mpp.
Woyciech Płachecki mpp.
Michał L. Piechowski mpp.
Woyciech Miszewski mpp.
Andrzey Paszk Słuszewski mpp
Antoni Szymon Zawadzki mpp
Marcin Łysniewski mpp.
Piotr Sarnowski.
Maciey Ieżewski.
Samuel Rutkowski
Stanisław Piechowski mpp.
Andrzey Kuczkowski mpp
Ignacy Małek-Podiaski mpp.
Tomasz Czarnowski mpp.
Fabian Lerchenfeldt mpp.
Maciey Wyczliński.
Paweł Kłosiński mpp
Woyciech Maliński mpp.
Marcin Częstkowski
Iozef Lerchenfeldt mpp.
Kazimierz Wiecki
Antonius Węsierski Ensifer Trr. Busc. mpp.
Wawrzeniec Bronk.
L. Dorengowski S. Z. M.
Woyciech Ossowski
Walenty Ossowski
Iozef Zlos Czarnoski
Iozef Zlos Czarnoski Syn.
Woycieih Prądzyński.

Originale vero huius Manifestationis ad Acta præsentia susceptæ, in Cancellaria circa Acta Judicii præsentis relictum est. Quod testantur Judex & Scabini præfati Judicii.

(L. S.)	Ex Prothocollo Actorum
(Civitatis S.R M.)	Civil: Scabin: Starogard:
(Starogardi-)	Extrad: Paulus Theophilus
(ensis.)	Grymm Notariusiuratus mp.

REMANIFEST

MAGISTRATU GDANSKIEGO
Przeciw
Wyżey Wypisanemu Manifestowi

OBYWATELOW

Woiewodztwa Pomorskiego

Actum coram Judicio Civili Scabinali Starogardiensi Die duodecima Mensis Novembris Annô Domini Millesimô septingentesimô Tertio.

Ad Judicium Actaque pæsentia Civilia Scabinalia Starogardiensia veniens personaliter ad hoc negotium instructus spectabilis Joannes Glummert, nomine, & ex speciali Commisso Prænobilis Magistratûs Civitatis Gedanensis, contra Manifestationem Generosorum Nobilium Palatinatûs Pomeraniæ, quorum nomina & cognomina magna ex parte ducta tantum manu subscripta sunt, ad Acta Judicii Civilis Scabinalis Starogardiensis Die decima tertia Mensis Septembris Anni præsentis 1763tii datam, sequentem intulit, & infert Remanifestationem, idque in eo: Quia Domini manifestantes, indigno, & Statui Nobilitari, quô gloriantur,

ROSTRZĄSNIENIE

REMANIFESTU
MAGISTRATU GDANSKIEGO

z Odpowiedziami na Niego

Z PRAWA
y
Rzeczy Jstoty

Notandum nayprzod; że Manifest, przeciw ktoremu remanifestuie się Magistrat Gdański, iest publicznie Jmieniem całego Koła Rycerskiego, z assumptem: My Obywatele Woiewodztwa Pomorskiego ziachawszy się na Seymik dzisieyszy in ordine Electionis &c. &c. zaniesiony, rękami wielu Jch Mciow Urzędnikow, y Szlachty podpisany (iak się znayduie inserowany wyżey) tylko że się żaden na tym Seymiku nie znaydował Senator, więc dla tego żadnego Senatora nie masz podpisu, y przy tym Manifescie expedyowani List do Magistratu Gdańskiego Jmieniem całego Koła Rycerskiego, Ręką Wielmożnego Marszałka Seymikowego podpisany w tymże Jntaressie, a osobliwiey, abi Szlachty do swey nie pociągali Jurisdykcyi, de tenore tali: Prænobiles, & Spectabiles Domini Concives, & Amici Venerandi. Non sine sensu doloris cordium nostrorum, & magna cum admiratione obstupendo, in Comitiolis boni Ordinis Palatinatûs nostri Pomeraniæ Die hodierna expeditis, circa transmissas Literas ad Conclave nostrum directas accepimus querelam publice propositam, & illatam Magnifici Domini Thomæ Czapski Capitanei Knyszynensis, Bona, & substantiam notabilem in Terris nostris Prussiæ, ac insuper Domos, & Lapideas, lege id permittente, in Civitate Gedanensi habentis: Quod Prænobiles Dominationes Vestræ, non habita observantiâ dispositionis legum, rejectoque respectu Nominis in hac Provincia nostra Emeritissimi, & eô oblito,

antur, parum convenienti modo, in manifestatione sua Prænobili Magistratui talia objectare, & crimini vertere conati sunt, quæ vel nullô planè fundamentô nituntur, vel longe aliter se habent, & conquisitas inculpationes suas Legibus, & Constitutionibus Regni suffulcire allaborant.

eô oblitô, quod Idem Magnificus Thomas Czapski olim Jllustris Magnifici Petri Czapski Dignissimi Palatini nostri sit Filius, ausæ sint, in Lapideam Residentialem Ejusdem Magnifici Capitanei milites suos, numerum quinquaginta personarum excedentes, cum bombardis violenter transmittere, & transmissis fores frangere, tam in Lapidea, quam aliis hypocaustis occlusis permittere, Argenteria varia, & res notabiles accipere, & in Prætorium suum, ac si prætextu persolvendorum debitorum, transportare demandaverint. Cum vero Jura nostra invasiones Domuum Nobilitarium serio prohibuerint, modumque vindicandorum debitorum, etiam a renuentibus præscripserint, non mirentur Prænobiles Dominationes Vestræ, nos simili Jllorum resolutioni subjectos ægre id in publico conclavi tulisse, & præsentibus Literis nostris publicum desiderium, & cautelam in se continentibus Jllos avisasse, & Jllis svasisse; quatenus sphæram æquitatis legumque publicarum dispositionem transcendere non audeant, considerantes inde publicam tranquillitatem Provinciæ nostræ commotam eveniri posse. Quibus expressis permanemus &c. Mathæus Grąbczewski Notarius Terrestris Palatinatus Pomeraniæ, Comitiolorum boni Ordinis ejusdem Palatinatus Mareschalcus. Y Deputowanym tak do Xiążęcia JMci Prymasa, iako y do J. W. Hetmana W. Koronnego swym Posłom tenże pilnie zalecony interess. Toć ten Manifest nie iest prywatny podpisuiących się Ich Mciow Urzędnikow, y Szlachty, ale publiczny całego Prześwietnego Woiewodztwa Pomorskiego actus. A przecięż obserwować assumpt Remanifestu Magistratu Gdańskiego; nayprzod sine competenti titulo ubi: contra Manifestationem Generosorum Nobilium Palatinatus Pomeraniæ &c. a daley in verbis aculeis z lezyą: Quia Domini Manifestantes indigno, & statui nobilitari, quo gloriantur, parum convenienti

Quæ enim de violenta per milites Gedanenses facta invasione hospitii Generosi Domini Kiernosicki Subdapiferidæ Łukoviensis, ejusque apprehensione, & captivatione, de illata per hos ipsos milites vi in platea publica Generoso Domino Niedobylski Tribunidæ Sanocensi, & Brzezicensi in dicta Manifestatione narrantur, nullò nituntur fundamento, nec cuipiam ex Prænobili Magistratu de allegatis casibus quidquam innotuit, et si de iis quærelæ ad officium competens delatæ fuissent, non intermisisset illud, prævia causæ inquisitione, in reum, sive is Nobilis sive civicæ fuerit conditionis, debite animadvertere.

Præ-

modo &c. talia objectare &c. quæ vel nullo plane fundamento nituntur, vel longe aliter se habent. Lubo tych wszystkich objekcyi Manifestu Woiewodzkiego doczytać się można w tymże Manifeście fundamentu z Praw cytowanych, a rzetelności, y istoty niektorych z właśnegoż tego Magistratu Gdańskiego Remanifestu, wszystkich zaś zupełniey, y doskonaley każdego czasu dowodzić się może, y probować nieochybna prawda.

Jakoż w pierwszym punkcie co do wiolencyi przez żołnierzy Gdańskich na Osobach WW. Ich Mciow Panow Kiernozickiego, Niedobylskiego, Brzezickiego, Domańskiego, y innych popełnionych, y tym się nie taią Manifestem, tylko daią racyą: iżby ciż Ich Mć nie mieli zanosić skargi przed Urzędem przyzwoitym. Co, że iest fałsz, to iawny dowod z tychże Ich Mciow Manifestow w Aktach Grodzkich Skarszewskich Feria quarta post Festum Sanctissimæ, & Individuæ Trinitatis Annô eodem 1763. zaniesionych: że ci wszyscy byli u Pana Grodeka Burmistrza, y (iak go w Gdańku nazywaią) woiennego Prezydenta, uskarżaiąc się, y szukaiąc z żołnierzy satysfakcyi. Ale Pan Grodek Ich Mciom Panom Kiernozickiemu, y Domańskiemu (ktorych w budzie przy psach Spichrzowych wsadzonych więzili) odpowiedział: że nie maią się o co skarżyć, kiedy wypuszczeni. A gdy się dokładniey domawiali sprawiedliwości, odgroził Im; aby ostrożnie mowili, bo on tu w Gdańsku, iest drugi Marszałek W. Koronny. A Ich Mciow Niedobylskiego, y Brzezickiego (na ktorych głowach, iednego pałasz, drugiego kiy żołnierze połamali, biiąc) mowiąc: że dobre głowy, kiedy wytrzymały, tylko guzow dostały, a pałasz zły był, kiedy pękł, zbył, upominaiącym się, od siebie z Izby wyiść rozkazawszy; gdyż niby miał interess z Gburami, aby mu więc nie przeszkadzali.

Moc

Prænobili Magiſtratui enim non tantum in Cives, ſed etiam in Nobiles, qui in Civitate commorantur, & vel ex contractu, vel ex delicto conveniuntur, iuriſdictionem competere, inter alia, pax perpetua inter Vladislaum Poloniæ Regem, & Paulum Rusdorffium Magiſtrum Crucigerorum Anno 1436. facta, & a Caſimiro Rege Anno 1466. renovata docet.

Moc ſądzenia Szlacheckiey Oſoby przywłaſzczaiąc ſobie Magiſtrat, y Urzędy Gdańſkie oney zaſięgaią Prawo, y probować chcą: ex pace perpetua inter olim Vladislaum Poloniæ Regem, & Paulum Ruſdorffium Magiſtrum, & Ejus conventus Ordinis Crucigerorum anni 1436ti. ac demum ſubalterna inter Caſimirum Poloniæ Regem, & Ludovicum itidem Magiſtrum, & Ejus Conventus Ordinis Crucigerorum anni 1466ti. Ktorymi, a oſobliwiey oſtatnim Pokoiu Traktatem, iuż po unii, y przyłączeniu ſię Ziem Pruſkich do Korony Polſkiey, zrzekaią ſię Krzyżacy Ziem, Chełmińſkiey, Michałowſkiey, Pomorſkiey Territorium Malborſkiego, Elbinſkiego, y Powiatu Kiſzporſkiego, Sztumu &c. zoſtaiąc ſię przy Poſſeſſii Ziem Pruſkich innych, ktore teraz Krol Pruſki trzyma y oſtrzegaią ſobie obiema; aby Ziem Jch Obywatelow w Panſtwach Korony Polſkiey nie areſztowano, y ſprawiedliwosci w iakichżkolwiek pretenſyach z nich nie ſcigano, ale w ſądzie Jch Ziem przyzwoitym, & a ſimili Obywatelom Korony Polſkiey, oprocz ſpraw recentis criminis, & recentis contractûs in his formalibus: „item ſubditi Domini Ludovici Magiſtri, ac „Terrarum prædictarum ſuarum, undecunque & cuiuſcunque gradûs, ſtatûs, & Conditionis fuerint, qui cauſa negotiationis vel „alia, ad Terras quaſcunque noſtras, & Regni „noſtri, Principatuum, & Dominiorum prædictorum venerint, per nos, Principes, Barones, ſubditos, ſive etiam extraneos cuiuscunque conditionis, vel gradûs fuerint, impediri, conveniri, vel areſtari non debent, „ſed in Pruſſia, ſi quid actionis habuerint, actores juxta Terrarum iura municipalia, illos conveniant, & querelæ huiuſmodi ſopiantur. Delinquens tamen in loco delicti deprehenſus, & contrahens de recenti contractu, in loco Contractûs poterit conveniri. Sed ſi de loco, ubi contraxit, receſſerit „publicè, vel occultè, coram Judice ſuo con-

Cum hoc Jure Civitas hæc una cum tota Provincia Prusſiæ, Regi Poloniæ per liberam, & ſpontaneam deditionem ſe ſubmiſit, & a Sereniſſimis Poloniæ Regibus in libero uſu huius Juris conſervata eſt.

Hæc

„veniatur etc. Proſzę tedy z tego całego ſenſu (bo więcey o tey materyi w obydwoch cytowanych pokoiow trakatach nic nie maſz, oprocz; że w zaiemnie cautum obywatelom Polſkim) aby podobieńſtwo wycyągnąć argumentu, z ktoregoby concludere można: że Miaſtu Gdańſku Szlachtę ſądzić pozwolono Polſką, ktory ieſt piſany o ſąſiedzkich rozdzielnych Państw, y zagranicznych Obywatelach, nie w granicach Państwa iednegoż Prawami, Prerogatywą, ſwobodami, y wolnoſciami dyſtyngwowanych Oſobach. A kiedy żaden wyciągnąć ſię nie może, toć tedy naypierwſzy, y niby originalny Prawa ſądzenia Szlachty Magiſtratowi Gdańſkiemu upada fundament.

A gdyby na oſtatek Miaſto Gdańſk iakie mieć ſobie wnoſiło ad hunc caſum od Krzyżakow Prawo, co in rerum natura żadnego nie ma, y (mowię) iako podleyſze Miaſto (bo y w tych Traktatach pokoiow tylko Oppidum Gdańſk piſane) mieć takiego nie mogło, ktorego ſobie dyſtyngwowańſze w owym czaſie Toruń, y Elbing (bo w tychże Traktatach Civitates zwane, tak wynioſło, y zuchwale, non pretendunt Miaſta. To y tak dato, non conceſſo, dotąd nim zaſzczycać by ſię nie mogło. Bo lubo to prawda, że też Ziemie, y Miaſta Pruſkie z Prawami do Korony in Anno 1454. przyſtąpiły ſwemi. Ale gdy w tych Ziemiach Praw rożność znaydowała ſię wielka, tak; że każdy Powiat prawie inſzego używał Prawa, Krol Kazi„mierz, ad preces Palatinorum, Caſtellanorum, Dignitariorum, totiusque communitatis „& Baroniæ Terrarum Pruſſiæ, & ſignanter „de Diſtrictibus Pomeraniæ, Mariæburgen„ſis, & Stumenſis, aliàs Pomezanienſis omnia „Jura Pruthenicalia Magdeburgenſia Pome„raniæ, ac Feudalia, in quibus alias, tempore „Magiſtri & Ordinis conſiſtebant, & ipſis „regulabantur, abrogando Privilegio Anni „1476ti a vol: 1. fol: 229. Obywatelom tychże

Ziem

Hæc

Ziem iednostayne wszystkim Prawo de consensu omnium Prælatorum, & Baronum Regni nadał Chełmińskie. Przy ktorym, nie co Konstytucyami podiętym Seymowemi do tych czas persistunt Miasta, Nobilitas zaś Korrekturę de consensu totius Reipublicæ Polonæ uchwaloną, y approbowaną utrzymuie swoią. Toć Prawo Krzyżakow, y wszystkie inne dawnieysze, ieżeli, y gdzie iakie były, ustały wszystkie zupełnie. Zaszczycać się przeto tak temi Traktatami, iako y innemi iakiemiżkolwiek dawnieyszemi Prawami w punkcie Sądzenia, iakimzkolwiek bądź pretextem, Szlachty Miasto Gdańsk, y iego Magistrat bynaymniey nie może, chyba by ie od Rzeczypospolitey Polskiey, in simili pokazało nadane. A y na ten czas, y przy tym takowym Prawie (gdyby ie miałe) co żadnego niema; iak się samo ninieyszym poniżey wypisuie Remanifestem (tylkoby Sprawy recentis criminis) ktorych genera mamy w Konstytucyi Anni 1598vi vol: 2. fol: 1451. wyliczone in his verbis: że za tumult to samo ma bydź „rozumiane, gdyby kto mocą naiachał, zabił, „albo zranił, gwałt białychgłow, naiście na „Dom, albo Dwor Szlachecki na gruncie Mieyskim leżący, albo naiście na Gospodę w Mieście uczynił (& in recenti contractu antequam contrahens de loco contratûs non recesserit publicè vel occulte, pozwolić by sobie mogło. A Magistrat Gdański sprawi omnis generis iakichkolwiek bądź pretensyi, y przez kogożkolwiek do Szlachty, choćby od lat dwudziestu, trzydziestu, y więcey, ba y po zmarłych do Sukcessorow, słusznie, lub nayniesłuszniey formowanych, simplicis injuriæ, lub etiam casu, in defensione sui, y przy naiściu Domu swego własnego, albo Gospody, naymnieyszego potrącenia przez Szlachcica kogożkolwiek z Ludzi, by też naypodleyszey Kondycyi, Gdańskich, a właśnie ogołem wszelkiego rodzaiu sprawy sądzić poważa się, żadnego (iak się wspomniało) nie maiąc Prawa. E Kon-

Hæc Juris diſpoſitio, quæ per Conſtitutiones Terrarum Pruſſiæ Annô 1537. Thorunii conciliatas, & a Divo Sigismundo Rege, annô 1538. confirmatas, corroborata eſt, ad hodiernam usque diem in hac Ciuitate obtinet & in uſu eſt.

Teſt-

Konſtytucie per ordines Terrarum Pruſſiæ, w Toruniu ułożone, a w Krakowie na Seymie Annô 1538. approbowane (ktore do ſamych tylko Obywatelow Ziem Pruſkich ſciągać ſię maią) nie ſpeciatim Miaſtu Gdańſku, ale wſzyſtkim ſwym Pruſkim in genere Miaſtom, przychylaiąc ſię do ſtatutu Toruńſkiego Anni 1520mi vol: 1. fol: 396. ordynacyi Ziem Pruſkich Gdańſkiey, anni 1526ti vol: eodem fol: 466. Konſtytucyi Krakowſkiey Anni 1527mi vol: eodem fol: 477. moc ſądzenia Szlachty pozwoliły wprawdzie (iako y ſądom Ziemſkim Mieſzczan w zaiemnie) ale tylko in recentibus actionibus criminalibus w inſzych, by ſię ſądzić, y pociągać, areſztować Oſob, lub poddanych ludzi, y rzeczy Szlacheckich nie ważyli, oſtrzegaiąc ſub pœna vol: 1. fol: 544. in his verbis: & ut ſub pœna „viginti florenorum Hungaricalium, quo„rum medietas Palatino &c: Nobiles, & eo„rum ſubditi authoritate, ſeu poteſtate ci„vili non capiantur, detineantur, aut are„ſtentur, nec Nobiles authoritate propria ca„piant, aut detineant cives, vel eorum ſub„ditos, ſed, ut unusquisque coram Judice ſuo „Ordinario conveniatur, & juſtitiam requirat, „niſi in caſibus, & actionibus criminalibus. Zta a ſimili explikacyą, że nie dla iakieyżkolwiek zwierchności, y przyzwoitosci Juriſdykcyi, ta ſię in caſu recentis criminis daie ſądom dyſpensa, ale dla więkſzego tym beſpieczeńſtwa, y ukrocenia kryminałow tak, iak niegdyś Traktatem Pokoiu między Krolem Polſkim, a Magiſtrem, y Konwentami Krzyżackiemi, Annô 1466to zawartym, w pogranicznych tychze, Krola Polſkiego z iedney, a Krzyżackiey z drugiey ſtrony, dopuſzczała ſię Państwach, y ſzczegulnie tylko dla podobieńſtwa, nie dla tego, aby, etiam de contractu recenti ſądzić moc dały, ani do approbaty (bo ſię ten punkt Traktatu pokoiu nie do ſtanu Szlacheckiego z iedney ſtrony, a Miaſt Pruſkich z drugiey, ale do przerzeczonych całych Państw

ſciągał

ściągał ſąſiedzkich, a przeto korroborowaćgo nie miały Prawa) tenże przytaczaiąc Traktat. y onego cytuiąc słowa in his verbis: prout „pax perpetua diſponit, ſtatuens; quod delinquens in loco delicti deprehenſus, & contrahens de recenti contractu, in loco contractûs poterit conveniri. To pozwoliły ſądzić Oſoby, y Ludzi Szlacheckich, in cauſis tylko recentis criminis, ktorych genera z Konſtytucyi cytowały ſię wyżey, wſzyſtkim Miaſtom, czy ſądom Mieyſkim, ale iak? oto ad mentem wyżey przerzeczonych ſtatuti Thorunenſis Anni 1520mi & Cracovienſis Anni 1527mi ze Staroſtą Grodowym, lub Jego Podſtaroſcim (ktorych tu w Pruſiech Woiewodowie, y Jch Podwoiewodzowie munia gerunt) inaczey ſub pœna Capitis Proconſulis, & unius Conſulis, zakazuiąc. Boć gdyby te Konſtytucye Miaſta Pruſkie od aſſiſtencyi Staroſtow, czyli Woiewodow do ſądzenia Szlachty chciały rozwiązać obowiązku, muſiały by były wzwyż rzeczone bez dyſtynkcyi wſzyſtkie obliguiące Miaſta reſtringere ſtatuta, czyli u tego, cujus condita, ſzukać reſtrykcyi, a tego nie maſz; Owſzem poźnieyſzemi Anni 1550. vol: 2. fol 596: Anni 1633tii vol: 3. fol: 797. Władisława Krola Koronacyi Konſtytucyami, Miaſta Pruſkie, iako nie excypowane, tak w generalnoſci z wſzyſtkiemi, z reaſſumpcyą tychże ſtatutow oſobliwie Anni 1520mi przyciſnione koniecznie. Ale Magiſtrat Gdańſki, w edycyi, z ſwey Drukarni ſwieżo Roku 1763. pod tytułem: Civitatem Gedanenſem, De„creto Tribunalitio Lublini nuper in ſę lato „non teneri, expoſitio, wydaney, fol: 13. zaſzczyca ſię: Jż Anno 1618. aby ſtatut Torun„ſki na Miaſt Pruſkich krzywdę explikowany nie był (przez co wyiętemi od niego mieć niby ſię chcą) tymże oſtrzeżono Miaſtom. Co w rzeczy ſamey że nie ieſt, to czytay, kto chceſz, całą od ſłowa do ſłowa Anni 1618. za Zygmunta Trzeciego Konſtytucyą in vol: Legum, 3. fol: 322. zaczynaiącą ſię, a o tym

„
„
„
„
„
„
„
„
„
„
„

Testantur id frequentissima exempla Nobilium, qui a Civibus ad officium Nobilis Domini Vice Præsidis, quod ideo forum Nobilium appellatur, adcitati, ibidem per constitutum mandatarium causas suas ventilarunt, & quando una, vel altera pars sententia Nobilis Domini vice Præsidis se gravatam sensit, primum ad Prænobilem Magistratum, post etiam ad Judicia Assessorialia provocarunt, a quibus, Decreto adinventô, causa iterum pro executione ad primam Instantiam remitti solet.

„
„
„
„
„
„
„

Ut

dla miast Pruskich ostrzeżeniu, ani nawet, y Statucie Toruńskim, y naym nieyszey nie znaydziesz wzmianki. A kiedyć tak iest, to z tey edycyi, y cytowaney nieiakieyś niby dla Miast Pruskich kaucyi, nie interessu, tylko niedoskonałości, czyli też przewrotney subtelności Autora wydaie się Konwikcya.

Jakoż wszystkie inne, etiam Pruskie w tym punkcie wyperswadowane Miasta, y tey sobie, lubo iednymże zaszczycaiące się, hunc ad casum, Prawem, nie uzurpuią Jurisdykcyi, iedno tylko Gdańsk Miasto zuchwałe, ma te in abusu Prawa.

Y iuż nie widząc dla siebie fundamentu z Prawa, praktyk tego swego bezprawnego zuchwalstwa wzywa na probę. Ale gdyby te wszystkie Jch mciow Szlachty w sądzie Ich odpowiadaiących; wyliczyło Osoby, a tych każdy spytać się z osobna; ieżeli z chęci tę czyniły praktykę, odpowiedziałyby wszystkie, choć rozdzielnemi głosy, ale iednostaynym zdaniem: że przymuszone czyniły, iedne aresztowaniem Statkow, drugie sekwestrowaniem rzeczy, a trzecie y własney przytrzymaniem Osoby, inne innemi tysiąc wymyslonemi sposobami, a apprehensyą uciskow attentowanych na Pierwszych, przycisnione ostatnie. A choćby ktora znalazła się Osoba; iżby się z chęci u Jch sądu w odpowiedzi wdała, to volenti non fit injuria, chcącemu wolno się dać y w nayostatnieyszego ręce; to iednak nic nie może præjudicare broniących się Prawu. By zaś ktora in reatum Szlachcica sprawa z sądow Assessorskich. Decreto mieyskiey Iurisdykcyi adinvento, do tychże sądow mieyskich pro executione odsyłana była, tey ani pokażą praktyki; bo Jchmc Pieczętarze Koronni, czyli sąd Assessorski mocno się zna na Prawach Koronnych, y Prerogatywie Szlachty.

Ale

Ut vero Domini manifestantes assertis suis fidem facerent, & speciosis Jurium allegationibus imperitos caperent, per Constitutiones Regni antiquiores, & recentiores, nec non per Constitutiones sic dictas Gedanenses de Anno 1570. probare contendunt; Nobiles in Civitatibus Prussiæ & in specie in Civitate Gedanensi, neque ex delicto, neque ex contractu forum sortiri.

At salva res est. Notus erit Dominis manifestantibus, tanquam horum terrarum Indigenis, canon Prussorum: De nobis, & in nos, nihil sine nobis. Prussi suis non alienis utuntur legibus, & quæ in comitiis Regni generalibus sanciuntur, ad Prussos minime pertinent, nisi ipsorum Nuntii consenserint, aut consentire potuerint.

Frustra itaque Domini manifestantes ad Constitutiones Polonas provocant, cum pleræque allegatarum constitutionum, a statibus Prussiæ per omnia nunquam sint receptæ, prout adversæ protestationes testantur, ex quibus, Protestationes contra artic: o Sądach

Ale Miastu, czy Magistratowi Gdańskiemu: że ich zuchwałości Woiewodztwo Pomorskie, y Iego obywatele z Konstytucyi Koronnych wywodzi probę, y one każdemu civi & peregrino publicznie wyświeca na oko. Rzecz nader dziwna; iakby to wszyscy bezprawnemi na wzor miasta Gdańska tylko rządzić się mieli postępkami, niewiedzącym o tym, że kto naganiać chce powinien dać nie wzruszone nagany fundamenta, iakie z samego są tylko prawa.

Lecz Prawa, Statuta, y Konstytucye Koronne, iżby Miasta Gdańska wiązać nie miały, argument Iego, de nobis, & in nos, nihil sine nobis. A przecięż Konstytucye Koronne tak uchwalaią ziemie Pruskie przez swych Posłow (ktorych y miasto Gdańsk za Toruniem, y Elblągiem do publicznych, na Generałach Ziem Pruskich przypuszczone obrad, wyprawiać się zdaie: iak y wszystkie, toć non sine illis, owszem uchwalone per ipsos.

Przeciw ktoreyby zaś Konstytucyi hoc in puncto Posłowie Ziem protestowali się Pruskich y swe z nich wyimowały Miasta, nie czytam żadney, bynaymniey z przerzeczonych Toruńskiego 1520mi Statutu, Anni Annorum 1527mi Krakowskiey, 1550mi Piotrkowskiey, 1633. mi Koronacyi, także 1611mi vol: 3. fol: 4. 1654ti vol: 4. fol: 452, Konstytucyi Annorum 1632di. vol: 3. fol: 728. 1648vi vol: 4. fol: 155. 1668vi vol: eodem fol: 1033. 1674ti vol: 5. fol: 207. Konfederacyi

Constitutionum Anni 1633tii contra Confœderationes annorum 1648vi & 1668. nominasse sufficiet.

Et de Constitutionibus sic dictis Gedanensibus, quæ communiter Karncovianæ appellantur in specie notandum, easdem nusquam in usum deductas, sed per Tractatus Portorii inter Divum Regem Stephanum, & Civitatem Gedanensem initos, in Comitiis Regni generalibus Varsavienfibus Anno 1585. publicatos, & a quam plurimis Regni Senatoribus subscriptos, plane abolitas & sublatas esse.

hoc in puncto Miasta nie wyięte Pruskie, y cytowanych w Remanifeście Magistratu Gdańskiego contra articulos, o Sądach Constitutionis anni 1633tii & confæderationum annorum 1648vi ac 1668vi Protestacyi Pruskich Ziem Posłow, całe przewertowawszy te Konstytucyą, y Konfederacye nie znaydziesz naymnieyszey, iedynie tylko przy podpisach tych konfederacyi, niektorych Ziem Pruskich Posłow dokłady: salvis per omnia Juribus Terrarum & Civitatum Prussiæ. Z ktorych excepcyi Miast Pruskich ab articulis o Sądach wnieść ullatenus nie można; bo te Prawa ostrzegaią, Miasta zaś w tym naymnieyszego nie pokażą Prawa. Owszem też Ziemie Pruskie in singulari, swemi osobnemi Anni 1526ti Ordynacyą Anni 1538. Toruńską Konstytucyą Anni 1570mi Miastu Gdańsku przepisanemi, y na Seymie cum assensu etiam Posłow Ziem Pruskich approbowanemi vol: 2. fol: 812 tit: de Personis exemptis Konstytucyami, toż samo siebie ostrzegły, y utwierdziły zupełnie.

Lecz Konstytucye pomienione Anni 1570mi Miastu Gdańsku przepisane, signanter Miasto znosi; iżby in usu nigdy bydz nie miały, & Tractatu Portorii zniesione. Co do pierwszego. To były in usu; bo y do tych czas iuramentum novum Burgrabii, y Iego w precedencyi nad Prezydentow powaga temyż okryslone Konstytucyami, y inne punkta zostaią in usu, czego tylko bezprawnym nie popsuli zuchwalstwem. Co do drugiego; Konstytucye Seymem de consensu totius Reipublicæ, & ordinum terrarum Prussiæ, iuż post porrectam przez miasto Gdańsk placationis formulam moderowane, y approbowane, przez nikogo nie zaprotestowane, ieżeli Przywileiem Krola Stefana bez referencyi się nie tylko do całey Rzeczypospolitey, ale nawet y Senatu (iako edycya tegoż Przywileiu Gdańska sama w swych wyznaie notatach) Anno 1585. danym, żadnym Seymem nie

approbowanym, ani nawet na ktorym publikowanym (bo lubo w Remanifeście swoim Magistrat wnosi, iżby miał bydz na Seymie Anni 1685ti publikowany, aleć przecie Seymu w tym Roku nawet naymnieyszego niemasz między Prawami vestigium) zniesione bydz mogą? kiedy, cujus est condere, ejusdem non nisi interpretari, y Statutami Alexandra Anni 1504ti vol: 1. fol: 299. Zygmunta pierwszego Anni 1538vi vol: eodem fol: 526: y innemi także wszystkiemi paktami: nic stanowić bez zezwolenia Konsyliarzow, czyli Senatorow, y Ministrow, także Possow Ziemskich Krolowie się zrzekli, niech każdy zważy! A do tego w teyże wspomnioney Gdańskiey Przywileiu (a iak go zowią Tractatus Portorii (edycyi incerto authore przez Gdańszczanina iednak wydaney, y w Drukarni Magistratu Gdańskiego drukowaney, articulo 29. fol: 114. in notatis sub litera (M5) mentem Krola przy wydawaniu tegoż Przywileiu przez Kanclerza oświadczoną wypisuie in his verbis: S. R. Mtas, Do„minus noster Clementissimus &c: hoc ta„men simul declarare voluit, nihil se eo Pri„vilegio derogare Juribus Nobilitatis, aut „etiam Ecclesiae Vl dislaviensis, & Mona„steriorum, sed relinquit omnia ea in eo „statu, in quo ante Privilegium fuerunt, „cytuiąc Hystoryą Pruską 111. 454. 455. A ztąd, raz; że ten Przywiley nic Juribus Nobilitatis derogare nie może. Drugi raz; że Konstytucyi Gdańskich znosić nie może, sub inferendum. Bo cożby, z większym, y nieznośnieyszym bydz mogło wolnego Praw gwałtem Narodu, iako te znosić absolutnie Prawa, czy Konstytucye, ktore wszystkie Rzeczypospolitey stany iednostaynym uchwaliły umyslem, y swoiey tylko szczegulnie interpretacyi zostawiły podległe. A przecieć Krol Stefan declarare voluit, nihil se eo Pri„vilegio derogare Juribus Nobilitatis. Z czego dowodniey eruitur mens Krola Stefana:

Nec F2 że

" " " " " "

że ieżeli Konstytucyi Gdańskich Anni 1570mi uchylić chciał, to tylko in Juribus suis Regiis szczegulnie, zupełnie zaś, a præcipue in iuribus Nobilium, iak był nie powinien, tak cale y mysl maiąc od tego daleką owszem ostrzegał: nihil derogando. Co y tak, ieżeli sub sistibile? każdego podaie się Decyzyi.

Nec est, cur Domini manifestantes notissi-mum illud statutum in Comitiis Thorunii Anno 1520. sancitum, & in comitiis Petricoviensibus Anno 1538. repetitum, quo Magistratuum in Civitatibus iurisdictio criminalis in Nobiles facinorosos, quadantenus restringitur, in subsidium, adducant, cum non tantum, si Constitutionibus Regni certandum, per Constitutiones an. 1627mi Paragrapho: Miasto Toruń, y Gdańsk, civitas hæc in libero actoratu in causis criminalibus contra Nobiles confirmata sit, sed etiam Jus illud Civitati per universales Sigismundi ertii de Anno 1631. & per rescriptum Divi Augusti secundi de Anno 1710. firmiter assertum sit.

" " " " " "

Si

Statut Toruński, y wszystkie inne konstytucye, że ligant Miasto Gdańsk, iuż się mowiło wyżey. Ze zaś y konstytucya Anni 1627mi sub Paragrapho: Miasto Toruń y Gdańsk, nie rozwięzuie tychże Miast, ani statutow, y konstytucyi narusza wyżey wspomnionych, owszem utwierdza, to z inserowanego teyże konstytucyi sensu dowodzić się będzie in tenore sequenti: „Konstytucye, & „Jus correctum Terrarum Prussiæ in violen„tos uczynione deklaruiemy: że in omnibus „punctis Miastom naszym Toruniowi, y Gdań„skowi, ac Incolis Civitatum rowno z stanem „Szlachekim, iako zdawna służyło, tak y na „potym służyć ma, y Mieszczanie tych Miast pro „violentiis per Nobiles illatis vigore ejusdem „Juris correcti tak przed Woiewodami, iako y „inszemi subselliis przeciw wszelakim Gwał„townikom criminaliter ad pænas legum „Prawem czynić mogą. Ktorym wszakże nie w swey Mieyskiey Jurisdykcyi wiolencye przez Szlachte czynione windykować każe, ale w sądach Ziemskich Szlacheckich coram Palatinis, & aliis subselliis. A zatym że w Sądach mieyskich Szlachty sądzić etiam pro violentiis & in criminalibus mocy z Prawa nie maią, widoczna z tey Konstytucyi dedukcya. A że y to im pozwolono rownoż stanem Szlacheckim, co iest nadprzyzwoicie, aby z tak dystyngwowanym w Prawach rownały się stanem. Przeto Woiewodztwo Pomorskie na Seymiku relacyinym, publiczną przez swego Marszałka tegoż Seymiku, pod ten czas Iana Kosa w Aktach Tczewskich

Roku

Roku 1628. przeciw tey Konstytucyi, & hocce punctum zanioslo Protestacyą. A więc y w punkcie rownego w windykowaniu wiolencyi z Stanem Szlacheckim Prawa, zostaie w dyskwizycyi, ale to teraz extra materiam, ideo prætermittitur.

Uniwersał Anni 1631mi y reskrypt Anni 1710mi Miastu Gdańsku więcey nad Prawa, y przeciw Prawom Koronnym nic pozwolić nie mogły, a inquantumby co pozwolić miały, iakiey maią bydz konsyderacyi? ile żadną nie ztwierdzone Konstytucyą, subinferre należy. Kiedy według świadectwa Gdańszczanina Schreydera Xięgi drugiey pod tytułem 1. w Rozdziale 30. Przywiley od Krola Iana Kazimierza dnia drugiego Stycznia Roku 1655. na precedencyą przed Miasty Toruniem y Elbiągiem Miastu Gdańsku nadany; że tylko był z ubliżeniem Prawa Miast Torunia, y Elbiąga, do skutku przyiść nie mogł, y Gdańsk w tym wypersuadowane Miasto do tych czas ostatnie.

Si itaque Nobiles ex crimine, vel delicto in Civitate criminaliter puniri possunt, sequitur per consequentiam a majori ad minus, quæ omnino recte concludit, Nobiles etiam ex contractu coram Magistratu civili utique conveniri posse.

Majus, to prawda, kryminale, minus, kontraktowe sprawy; y dla tegoć też że kryminalne sprawy, iest rzecz naywiększa, bo sprawy życia (nad co nic droższego) lub śmierci, non patientes moram także dla ukromienia kryminałow, y Mieyskim, lecz z Starostami Grodowemi Prawa pozwoliły de recenti sądzić ie Urzędom. Kontraktowe zaś y inne Juris sprawy, iest rzecz mnieysza: bo tylko o Dobro, y rzecz nabytą, każdego czasu do windykowania łatwe, sposobne, y nieuciekłe, przeto coram Judice suo Ordinario, aby strony conveniantur, y w nich sprawiedliwości szukali, to iest Szlachcic do Ziemskiego, lub Grodzkiego swego Szlacheckiego, a Mieszczanin do Mieyskiego sądu opisały Prawa. Więc illegitima consequentia, aby ex contractu Mieyskie Szlachtę sądzić moc y Prawo miały Urzędy.

Ale przytoczyć tu ieszcze należy iedną Magistratu Gdańskiego w pociąganiu Szlachty

do ſwey Juryſdykcyi racyą, z ktorą ſię w ſwey drukowaney Anni 1763. pod Tytułem: von dem Preüſziſchen Adel, angenom„menes, und den Städten abgelehntes Polni„ſche Tribunal. aliàs: od Szlachty Polſkiey przyięty, a od Miaſt odrzucony Polſki Tribunał, w Niemieckim ięzyku wydaney, Paragrapho ultimo, videlicet 13. fol. 30. wypiſuie edycyi: Iż dla tego Szlachty do Grodu „y Ziemſtwa nie pozywaią Miaſta Pruſkie, y „ich Mieſzczanie, by per appellationem nie „ſzły do Trybunału, boć z Grodow, y Ziemſtw „tylko do Trybunału dopuſzcza ſię appella„cya. A ztey, gdy żadna ſubinferri nie może dla Miaſt konwikcya, uważać potrzeba nad zamiar za ufaną o ſobie Miaſta Gdańſka opinią; boć to prawda, że Prawa bez dyſtynkcyi tak Szlachty, iak Mieſzczan: Actor ſequatur Forum Rei, dyſponuią ogolnie, alec przecię w innych Prerogatywach, wolnościach, y zaſzczytach ſtan bez komparacyi od Mieyſkiego dyſtyngwuią Szlachecki, iednak ſtan Szlachecki w Rzeczy-Poſpolitey naydyſtyngwowańſzy Polſkiey, tey nie ieſt pretenſyi, aby dla uniknienia ex actoratu tak Mieyſkiey, iak za Dworney Juryſdykcyi ſobie ultro nie przyzwoitey Mieſzczan in cauſis mere civilibus do Ziemſkich, Grodzkich, lub Trybunalſkich pociągał ſądow, ale in ſatisfactionem wſpomnionego Prawa, do winnych przyzwoitego, onych pozywaią Mieyſkiego, lub Aſſeſſorſkiego ſądu. A to in contrarium przeciw ſtanowi Szlacheckiemu śmią wnośić ſobie, y uzurpować Miaſta. Jeżeli ten argument Magiſtratu Gdańſkiego nie ieſt wielką zuchwałości, a żadną propozycyi probą? niech ſądzi kto chce.

To takie do ſądzenia Szlachty Magiſtratu Gdańſkiego Prawo, a nader zuchwała, y nie powściągliwa ſkwapliwość, a ſprawiedliwości z Mieſzczan, y ludzi ſwych przypatrzyć ſię potrzeba.

Quando Gdańſcy

Quando porro Generosi Domini manifestantes de violento casu, qui præterito æstate inter milites Civitatis prope Mostaviam ad repellendam vim, quam remiges Poloni, non raro Judæis inferre conantur, ex cubias habentes, & dictos remiges Polonos, accidit, & quod ad requisitionem Dominorum Commissariorum, & nauclerorum justitia in hac causa hic administrata non fuerit, conqueruntur, falsa, & iniqua est hæc incusatio, siquidem ex Actis desuper formatis satis, superque constat, Dominos requirentes administrationem Justitiæ exspectare noluisse, sed antequam inquisitio, & examen harum violentiarum debite institui potuerit, hinc abiisse, & dum Manifestationem desuper ad Acta civilia scabinalia Derschaviensia dederunt, non leve, malæ suæ causæ, & quod ipsi remiges authores rixæ fuerint, præbuerunt indicium.

"
"
"
"
"
"

Quod

Gdańscy żołnierze bez przyzwoitey Kommendy po ulicach, y przy mostach rostawieni, a przez żydow (z ktorych każdy przechodzący, na wodkę tym żołnierzom dać musi, lub wodki kupić) opoieni wszczawszy z flisami tumult, Flisow znaczną liczbę pokaleczyli, tak dalece; że w kilka dni dwoch umarło, a inni na statkach prowadzeni w drogę, nie wiedzieć ieżeli z swoich wyszli kalectw, na to justifikacya w Remanifescie „Magistratu Gdańskiego: że Panowie Szypro„wie czekać sprawiedliwości nie chcieli, y że zła to ich musiała bydź sprawa, bo Manifest, aż w Tczewie, nie tu podali. Ale o co, oto, oto iedynie; że Pan Grodek Burmistrz, y Kryks-Prezydent Gdański naymnieyszey, w tak wielkiey kryminalney sprawie nie chciał czynić z żołnierzy sprawiedliwości. Że Kancellarya starego Miasta Gdańska, ani obdukcyi, ani prezenty tych zabitych, y pokaleczonych ludzi, ani Manifestu przyiąć nie chciała. Bo te są kontenta Manifestu wspomnionego: in Judicio scabinali Derschaviensi die 4ta Junii Anni 1763tii przez Jchmościow Roieckiego, J. W. Potockiego Kasztelana Słońskiego, Komissarza, Skrzyneckiego, J. W. Miączyńskiego Starosty Kamienopolskiego, y Wysockiego, J. W: Miączyńskiego Woiewody Czerniechowskiego, Szyprow, z prezentą pokaleczonych niektorych ludzi, y o zabicie dwoch, ktorych ciał dla ciepła do prezenty dowieść nie mogli, zaniesionego. A za tym nie mieli czego dłużey w Gdańsku oczekiwać Jchmość Szyprowie, gdy taką dla siebie widzieli sprawiedliwości nadzieię, owszem wyraźną od Pana Grodeka odebrali odpowiedz, że żadney nie będzie. Dowod tego wszystkiego, z przerzeczonego Manifestu, a zupełnieyszy swego czasu z inkwizycyi bydz może, a w justifikacyi należy się obserwować dobierane słowka, iak sztylety: falsa, & iniqua hæc

est

„
„ Quod ad actionem attinet, quam nonnulli mercatores, opifices, & alii ad repetenda debita sua, quorum exsolutionem precibus obtinere non potuerunt, contra Magnificum Dominum Thomam Czapski Capitaneum Knyszynensem &c. in foro competenti instituerunt, Magnificus Dominus Capitaneus sibimetipsi imputet, quòd res eò processerit, ut, ipsô per Mandatarium non comparente, absolutis Actorum probationibus, ordinationi probationi processus, quæ in hac Civitate observatur, convenienter in contumaciam pronuntiari, & Decretum executioni dari debuerit.

„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ Quæ

incusatio &c. Woiewodztwu przypisane. A uważać proszę co za zuchwałość?

Z akcyi gwałtowney na depozycie, y Domu, Wielmożnego Czapskiego, Starosty Knyszyńskiego attentowaney, wypisuie się Magistrat Gdański, wszakże z przyznaniem oney, „tylko daiąc racye: iż Wielmożny Starosta „dobrowolnie zapłacić nie chciał, a zatym „do sądu przyzwoitego vice-Prezydentskie„go pozwany, y tam ordinario processu in „contumaciam sądzony, bo się per Mandatarium nie stawił. Prawda; że Wielmożny Starosta na słowne Pretendentow rekwizycye nie płacił, bo płacić według Prawa, bez opatrzonego dla siebie bespieczeństwa, to iest: ferowanego w sądzie przyzwoitym Szlacheckim Dekretu, zaprzysiężenia pretensyi przez każdego Pretendenta, y transfuzyi in rem sui persolventis, nie mogł; gdyż pretensye tych Pretendentow wszystkie są do ś. p. tak J. W. Woiewodziny Pomorskiey Matki, iako W. Starosty Sołowidzkiego Syna, a respective Brata W. Knyszyńskiego Starosty Czapskich formowane, a nie pewne, bo bez dokumentow tylko do Reiestrow Ich Kupieckich, y na prożne słowa porosczone, ex re naturalis successionis, nie tylko do W. Knyszyńskiego Starosty, ale y wspoł Konsukcessora Brata Jego rodzonego reguluiące się. A przeto do sądu Grodzkiego, lub Ziemskiego pozwać się Pretendentom należało, Fratres ut indivisos według Prawa conjunctim, y tam comprobare pretensye juramentem, Dekreta exportować, kwitować cum cessionibus. A nie do sądu Gdańskiego, bo tam Szlachty forum cale nie przyzwoite, owszem Prawem zakazane, czego dowodziło się wyżey.

Ale y do Sądu vice Prezydentskiego pozwany W. Knyszyński Starosta, nie tak się stawił contumacialiter, aby nic cale w tym, nie bronił się Prawem; bo pisał nayprzod za peirwszym

Quæ etiam per Miniſteriales Officii peracta eſt, exiguô militum numerô tantum ad arcendam

pierwſzym pozwem liſt, za drugim poſyłał Przyiaciela do vice-Prezydenta perſwaduiąc y dowodząc: że vice-Prezydent Gdański, ani żaden ſąd Mieyski sądzić go mocy nie ma, y nie powinen, z oświadczeninm przytym; że w Jego ſądzie iako nie pzyzwoitym odpowiadać nie może. Ale vice-Prezydent wraz z całym Magiſtratem na krzywdę Wielmożnego Staroſty, a nieznośny Praw Koronnych ośmieliwſzy ſię deſpekt, Dekret in contumaciam ferował, y iego gwałtowną uczynił exekucyą. A wſzakże za powtornym temu podobnym proceſſem Wielmożny Staroſta ſzeſciu przez ſwego Plenipotenta u vice-Prezydenta attentował terminow, zawſze in exceptione fori, y iaſno na nich dowodząc, a oſobliwiey podanemi ſwemi- kontrowerſyą, y dupliką z Praw, y dowodnych racyi uformowanemi: że wſądzie Jego Mieyſkim odpowiadać nic może, więc remiſſionem cauſarum ad forum competens, decisis pœnis super evocantib9 concludendo, lecz Vice-Prezydent, iż tey excepcyi nieſłucha, rezolwował, y koniecznie przed sobą in negotiis odpowiadać kazał. Od czego, gdy Wielmożny Staroſta założył appellacyą do Magiſtratu, Magiſtrat approbował, tąż vice Prezydenta decyzyą, z wſzyſtkie iego z krzywdą W. Staroſty, a obelgą Praw Koronnych uczynki. Y chociaż od tey Magiſtratu approbuiącey rezolucyi, appellacya ordinarie, & extraordinarie do Aſſeſſorſkich założona ſądow, wydane inhybitoryalne Mandaty, y tak ſprawy ſuper cognitione fori wyprowadzone do Aſſeſſoryi: przecięż vice-Prezydent, z roſkazu Magiſtratu podobneż pierwſym bezprawnego ſwego Proceſſu zamyślał ſkutki; pokąd ich Primaſowſka nie poſkromiła powaga.

Exekucya gwałtowna, iż przez ſług Mieyſkich na depozycie, y kamienicy W. attentowana Staroſty, exkuza Magiſtratu. Jako by to z tych oſtatnich ludzi exekucyi miał bydź

dam ab ædibus Magnifici Domini Capitanei plebem, adhibitô, quæ in maxima concurrit frequentia, & sine hac militum manu ædes Domini Capitanei diripuisset, Personæ etiam ipsius ob id, quòd nonullos cives, & opifices solutionem debitorum suorum omni, qua decet, submissione petentes, duriter, & indigne tractavit, non pepercisset.

Nullus Prænobilis Magistratus fastûs, nullius arrogantiæ, cujus Generosi Domini manifestantes eundem inique incusant, sibi conscius est, in id unicè

dla W. Starosty honor, zważyć ią, więc należy. A że do niey 50. żołnierzy z Kapitanem, Porucznikiem, y unter-Officyerami nasłał Magistrat, explikuie się: że to dla o-„brony Domu, y Osoby W. Starosty od „zgromadzonego, a mocno mu nienawisnego pospolstwa. Lat kilkanaście w Gdańsku mięszka W. Starosta, zawsze iednak był, y iest od Pospolstwa bespieczny, owszem wszelką, y zawsze chętną ma od niego, iako y z rzemięslnikow posługę, bo każdemu przyzwoitą według usługi daie płacą, y nigdy dla swego bespieczeństwa do domu, y osoby swoiey, żadnego nie potrzebował, ani potrzebuie præsidium, gdyby się tylko nań Magistratu nie rzucała zuchwałość, nie nasyłała żołnierzy.

Nie pospolstwoć, ale żołnierze szturmali kamienicę y przez zprowadzonych na to odbili slosarzow, do własnego Wielmożnych Starostwa pod ten czas oboyga, Jmci Starościney z połogu, Jegomość Pana Starosty z inney zdrowia affekcyi, chorych pokoiu, y zniemi dobiiali się, ludzi Wielmożnego Starostwa Dworskich, od tegoż Pańskiego rozpraszali pokoiu, kamienicę, drzwi u rożnych izbow, y szaffow, y schowań po odbiiawszy, plądrowali, nie tylko srebra na kilkadziesiąt, tysięcy wynoszące, ale y inne rzeczy zabrali, y rożne wiolencye, a gwałtowną czynili exekucyą. Lubo ostatnia Gdańska Kommissya żołnierzy Gdańskich zażywać Magistratowi zakazała, nawet do naypodleyszego Mieszczanina exekucyi, iedynie onych konserwacyą dla utrzymania fortecy, y wewnętrznego przepisuiąc bespieczeństwa.

Już się tu więcey zuchwałości Magistratu Gdańskiego nie wzywa dowodow; lubo tych Akta Woiewodztwa Pomorskiego publiczne, a naybardziey poblizsze Dyaryuszem zwać by się mogły iedynym, y codzienna one podaie praktyka, boć y z tegoż ich własnego Remanifestu dość widoczna proba,

cè intentus, ut vi officii ſui, quod non ſuo, ſed Regio nomine gerit, unicuique juſtitiam adminiſtret, & licentiam, omnia in hac Civitate impune agendi nemini, ſive Nobilis, ſive civicæ conditionis fuerit, concedat.

„
„
„
„
„
„
„
„
„
„

Domini manifeſtantes contrà, nimiam ſuam arrogantiam, vel potiùs jurium, & rerum geſtarum imperitiam oſtendunt, quando varia enumerant Privilegia, & indulta, aliisquè perſvadere conantur, quòd Civitati Gedanenſi ex mera gratia, à Republica Polona collata fuerint. Nulla habet Civitas Gedanenſis Privilegia, niſi, quæ vel ſub crucigeris jam habuit, & cum quibus, ut tota Provincia Pruſſiæ ſub ditionem Regum Poloniæ conceſſit, vel,

proba, a przecięż z niey, a w niey wymawiaiąc ſię Woiewodztwu Magiſtrat iakiego zażywa terminu: iniquè incuſant. Zuchwałość ſwoię pokrywaią ſprawiedliwości płaſzczykiem. A wſzakże ſprawiedliwość nie tylko z rzeczy ſamey, ale y z ekwiwokacyi ieſt nic innego, tylko z Prawa dzieło, czyli ſatysfakcya, y iego exekucya. Magiſtratu zaś ſądzenie Szlachty ieſt przeciw Prawu, (iako ſię wyżey dowiodło) tym bardziey ſekweſtrowanie rzeczy, Oſob Szlacheckich, y Duchownych, wielekroć attentowane, ieſt przeciw Prawu. Naſyłanie na dobra Szlacheckie żołnierzy Gdańſkich gwałtowne, (ktorych doznawały dobra Brodnica Jegomość Pana Lniſkiego, dobra Kolebki W. Przependowſkiego Chorążego Pomorſkiego, dobra Nieſtępowo, niegdy W. Wolſkiego Podkomorzego Inflantzkiego, y wiele innych) y tam czynione attaki, y wiolencye, ſą przeciw Prawu. Toć nie ſą ſprawiedliwości, y z Prawa dzieła, tylko bezprawne, zuchwałe, y lucyperſkiey dumy przeſtępſtwa.

Wſzakże y naſtępuiący manifeſtu kontext widoczną zuchwałości okazuie ſię probą, w ktorym na wſpomnione Obywatelow Prześwietnego Woiewodztwa Pomorſkiego, niektore oſobliwſze Miaſta Gdańſka przez Rzecz-Poſpolitą w Prawach uſzczęśliwienia, onych ſię, iakoby nigdy y żadnych nie otrzymali zrzekaiąc, tymże wſpominaiącym prożną chełpliwość, a zbytnią, lub niewiadomość Praw zarzucaią, y rzeczy. A coż mogło bydź z większym Miaſta uſzczęśliwieniem Gdańſka? iako zboż Polſkich defluitacya; także towarow, y ſukien zamorſkich, nie indziey, tylko przez Gdańſk do Polſki wprowadzenie. A te im Rzeczpoſpolita przez konſtytucye Anni 1496ti vol: 1. fol. 258. tit. de Thorunenſibus; zboż Polſkich przez Toruń do Gdańſka wolne przepuſzczanie, Anni 1565ti. vol. 2. fol. 686. in ſimili zboż, mąk, y leśnych

 robot

vel, quæ à Regibus Poloniæ, ob conſtantem civitatis in Reges ſuos fidem, & inſignia ejuſdem in totam Rempublicam merita obtinuit.

robot wodą ſpływanie, a wołow drogami ſtaremi wganianie do Gdańſka Anni 1627mi. vol. 3. fol. 541. przy zawarciu portow wſzelakich Gdańſkowi iednak żywnośi, y potrzeb dodawanie, Anni 1629ni. vol. eodem fol. 656. zboż wſzyſtkich wiſłą ſpuſzczanych do drugiego Seymu nie na inſze mieyſce, tylko do Gdańſka obracanie, przepiſuiące. Także annorum 1628vi. vol. eodem fol. 580. 1631mi. vol. eodem fol. 680. Societatem Anglicanam w Elblągu y innych Miaſtach znoſzące, y wwożenia ſukien zamorſkich do Polſki, y W. Xięſtwa Litt. tylko przez ſam port Miaſta Gdanſka, y pod znakami, przez Urząd tegoż Miaſta kładzionemi ſub confiſcatione indąd lub bez znakow Gdanſkich wprowadzonych nakazuiące, & Annorum 1658vi. vol. 4. fol. 559. 1659ni. vol. eodem fol. 618. też wprowadzania, y obſigillacye ſukien conſecutivè do naſtępuiących Seymow dyſponuiące, łaſkawie, y dobroczynnie opatrzyła Polſka. Boć, że Obywatele Polſcy zboża y wſzelkie inne Towary rzekami y lądem przez Ziemie Pruſkie wſzędzie, gdzie ſię im tylko podobało y za morze, bez płacenia od zboż podatku w Gdańſku *Lobegeld* zwanego prowadzić, lub gdzie ieno y komu chcieli na każdym mieyſcu w Ziemiach Pruſkich oneż zprzedawać wolność y Prawo jeſzcze za Rządow w tychże Pruſkich Ziemiach Krzyżackich mieli; to widoczna z zgody y pokoju reſpektem granic niegdyś między Władyſławem Jagełłem Krolem Polſkim z iedney, a Konradem de Jungingen Magiſtrem Krzyżackim Ziem Pruſkich z drugiey ſtrony zawartego, ſub Anno 1404. Vol. 1. fol. 64. a dokładniey: z Deklaracyi niegdyś Pawła de Ruſſdorff Krzyżakow Generalnego Magiſtra ſub Tit. „Liber tranſitus omnibus mercatoribus & „Incolis Regni Poloniæ & Terrarum Lithvaniæ, Samogitiæ, Maſoviæ, & Ruſſiæ, cum omnibus mercantiis per terras, maria & trans „mare in perpetuum per terras Crucifero-

rum

rum tam Prussiæ quam Livoniæ wydaney An. 1424. Vol: eodem fol: 87. zawieraiącey się Articulo 2. w tym sensie y słow porządku. „Item liber sit transitus & via omnibus mer- „catoribus & incolis Regni Poloniæ & Terra- „rum Lithuaniæ, Samogitarum, Masoviæ & „Russiæ cum suis mercantiis, frumentis cu- „juscunque grani & rebus quibuscunque, & „cujuscunque conditionis vel materiei exi- „stant, sine impedimento vel Angaria per ter- „ras & maria, aquas & flumina quæcunque „ascendendo in & ad Regnum Poloniæ, Ter- „ras Litvaniæ, Samogitarum, Masoviæ & Rus- „siæ, & descendendo per Terras dominiorum „ordinis Nostri ac per ipsa flumina seu aquas „usque ad maria & trans mare in navibus „magnis sive parvis, in perpetuum quocunque „seu quotiescunque voluerint, quas quidem „merces, frumenta & res, ut scriptum est, si „præfati Mercatores seu Incolæ Regni Polo- „niæ & Terrarum supra scriptarum ducentes „vendere, aut stare, in aliquo locorum seu „Civitatum ad portum seu ripam prædictarum „aquarum sive maris situatarum vel situato- „rum voluerint, est & debet esse in ipsorum „arbitrio & voluntate. Si vero vendere no- „luerint, possunt absque omni impedimento „ire seu ascendere vel descendere quo eis placu- „erit cum rebus prædictis, ut superius est ex- pressum. Takie fol: sequenti Articulo: 4. sic so- „nante: Item quod omnes mercatores & Incolæ „Regni Pol: & Terrarum Lithvaniæ, Samo- „gitarum, Masoviæ & Russiæ, a solutione cuius- „dam pecuniæ, vulgariter Lobegeld nuncupa- „tæ, quæ a frumento in Gdańsk recipiebatur, „perpetuo sint liberi & exempti, nec ad eius „solutionem de cætero teneantur. Y ro- wnież z Traktatu Pokoiu Brzeskiego mię- dzy Tymiż niegdyś Władysławem Krolem Pol- skim a Pawłem de Ruszdorff Magistrem Krzy- żakow Generalnym Roku 1436. zaszłego de- sumptoque articulorum ejus ex Privilegio Ducatuum Masoviæ vol: eodem fol: 134. znay- duiącego się articulo 8vo, podobnież słowo w słowo, jako swieżo inserowana deklaracya

ostrzegaiącego tymi słowy: Jtem liber sit transi-
„tus & via omnibus mercatoribus & Incolis Re-
„gni Poloniæ & Terrarum Lithuaniæ, Samo-
„gitarum, Masoviæ, Russiæ & Stolpensis &c.
&c. aż do słow: usque ad maria & trans ma-
„re, po ktorych dodano: in Navibus vacuis
„sive oneratis, magnis sive parvis abque aliquo
Aresto & impedimento civitatum seu oppi-
„dorum & specialiter circa Thorun quocun-
que & quotiescunque voluerint. Quas qui-
dem merces &c-&c. &c. aż do końca kon-
textu wyżey wypisaney Deklaracyi. Y nie
wątpliwa dedukcya. A ni miasto Gdańsk; aby
in singulari prawo iakie na zbronienie Oby-
watelom Polskim zprzedania komu innemu
Mieszczaninowi Gdańskiemu zboż swoich miało,
probować nie może, kiedy na Statut Zy-
gmunta I. anni 1539ni vol: 1. fol. 549. tak
obowiązuiący: Facturos Nos polliciti sumus,
& in his, quæ proxime habituri sumus Co-
mitiis, Gedanenses Jura sura, & Privilegia,
exhibere mandamus, quibûs nixi liberam cum
velint, frumenta sua vendendi facultatem
Regni Nostri Nobilibus non permittunt, nie
pokazało do tych czas. Te osobliwsze przez
wyżey wspomnione iedynie tylko Konstytu-
cye do czasow pozwolone skarby toż miasto
ex usu a ieszcze abusive (bo tak dalece; że
zboż Polskich na okręty y do nikogo innego
tylko do mieszczanina Gdańskiego zprzeda-
wać, ani onych daley opuszczać, także towa-
row wszelakich z cudzych Kraiow dla siebie
zapisanych doprowadzać, lub onych z okrę-
tow (gdzie taniey nierownie ile z pierwszey
ręki można dostać) kupować, Obywatelom
nie dopuszczaiąc Polskim, Mieszczanie Gdań-
scy iak tylko sami chcą, tak towary zagrani-
czne drogo przedaią, a zboża tanio kupuią y
płacą) bogacą a w hardość y obmierzły am-
bit wbiiaią do tych czas. Aleć ab ingratis
tolluntur beneficia, iedno tylko zapasym od-
ciągnąć żywności, y tey, iako niegdyś nieprzy-

Ita iaciołom

iaciołom konstytucyą Anni 1627mi wyżey wspomnioną, tak y teraz nieprzyiaznemu Prawom Koronnym, y z nich się zuchwale wyłamuiącemu, y zrzekaiącemu onych, miastu nie dopuścić Gdańsku, Porty do niego wedle teyże zawrzeć konstytucyi, wprowadzania zboż, y wszelkich innych Towarow do Gdańska z Polski, W. Xięstwa Litt. y wszystkich Provincyi im przyległych, zakazać, sukien zamorskich y wszelkich innych towarow przez insze miasta Polskie Portowe wprowadzenia, secludendo Gdańsk, przeznaczyć, y wszystkie Rzeczypospolitey Dobrodzieystwa, na wzor konstytucyi annorum 1618. vol. 3. fol. 939. 1641mi vol. 4. fol. 11. 1643. vol. eodem fol: 74. obsigillacyą sukien zamorskich pomienioną, ob præsuppositos oney abusus, suspenduiących. A konstytucyi Anni 1647mi vol. eodem fol. 104. wszystkim miastom Portowym Rzeczypospolitey applikuiącey, teraz widząc oczywiste tychże Dobrodzieystw w mieście Gdańsku abusus, temuż abrogare Miastu. A wnet się Gdańsk na szacunku swych od Rzeczypospolitey nadanych, po utraceniu onych pozna Prawa, wyznaiąc: non est bonum nisi amissum, y swą poskromi zuchwałość, a w Polszcze szukaiąc dla siebie żywności, na zamorski towar, cła opłaciwszy, Kupca, na swey się teraz zbytnie prezumowaney pozna powadze.

Wolnym kupnem, y possessyą wieczną Dobr Ziemskich Dziedzicznych, ktoż zasczycił Mieszczanow? ieżeli nie Konstytucye Toruńskie Anni 1538vi vol. 1. fol 544. Warszawskie Anni 1601mi vol: 2. fol. 1510. Także Warszawskie anni 1611mi vol. 3. fol. 15.

Nie miało miasto Gdańsk, iako y inne Pruskie Prawa bicia Monety, bo ie Krol Kazimierz Privilegio Incorporationis Anni 1454ti był tylko pod ow niepokoy w Gdańsku, Toruniu, Elblągu, y Kiszporku Stanom Ziem Pruskich, a nie miastom pozwolił, po zaspokoieniu zaś, tylko w Gdańsku y Toruniu, w innych cale znosząc, rezerwował dla siebie. Iako, & Annorum

norum 1539ni vol. 1. fol. 547. ac 1543tii vol. eodem, fol. 570. Konstytucye iawnym są, iż miasta Pruskie Prawa bicia Monety nie miały, dowodem, y w tym ie Rrzeczpospolita, przez poślednieysze na pewne czasy, y pod otwarcie Mennic Koronnych, dyspensuiąc Konstytucye uszczęśliwiła łaskawie.

Forteca Gdańska, przy teyże inkorporacyi sponsione reciproca Terrarum Prussiæ, Krolowi, y Krolestwu oddana Polskiemu; y luboć osobnym Przywileiem tegoż Kazimierza Krola Toruńskim feriæ 2dæ festi Beati Joannis Baptistæ. Roku tegoż 1454. wraz z innemi y Zamkami wszystkiemi Ziem Pruskich, Stanom ostrzeżona Pruskim; że extraneo & forensi dodawane nie będą, nie iednak miastom. A ta insubsequens dla spodziwaney na zawsze, a w owym czasie zupełnie doznawaney miasta Gdańska wiernosci, po poprzysiężoney Krolom, y Krolestwu Polskim, takż Ziemiom Pruskim oneyże konserwacyi (ktora się nie bez znacznego Rzeczypospol: utrzymuie kosztu, bo za ley expensa Konstytucye Anni 1628vi vol. 3. fol. 580. Pięckroć sto tysięcy z skarbu Koronnego Anni 1659ni vol:4. fol: 618. ośmdziesiąt, y pięć tysięcy sto iedenaście złotych, groszy dwadzieścia y trzy, z pierwszych Ziem Pruskich Podatkow miastu wyznaczyły Gdańsku, y do tego, taz anni 1628vi & Anni 1658vi vol:4. fol: 558. y wiele innych Konstytucyi częstokroć na niektore czasy od wszelkich miasto Gdańsk uwolniły Podatkow, lub Akcyzy do każdego Poboru, z Gdańska naprzykład innych miast Ziem Pruskich, do skarbu należącey ustępowały) w manutencyą, y kommendę miastu powierzona Gdańsku, y do iey obrony, także przestrzegania bespieczeństwa wewnętrznego pozwolona w dyspozycyi Magistratu Gdańskiego, Garnizonu konserwacya, tylko Officyerow tegoż, y co roczny Magistrat Gdański przyzwoitą super fidelitatem Regi, et Regno Polniæ, terrisque Prusiæ, Konstytucyami, a osobliwiey anni 1510mi Miastu Gdańsku przepisanemi, titulis: de Proconsu-

Jta lum

Ita Civitas jam sub Crucigeris jure imponendi civibus pro necessitatibus Civitatis pecunias subsidiarias usa est, quod jus Divus Casimirus Rex, & omnes ejus Serenissimi Successores per specialia Privilegia confirmarunt.

Hoc

lum, & Consulum juramento, de præfectis militum, sive Capitaneis Civitatis conducendis. De juramento Præfecti portûs maris. De conscriptione militis, & aliis, obowiązawszy przysięgą. Co iako, y wszystkie inne Rzeczypos. Dobrodzieystwa, a uszczęśliwienia Gdańska, iedyną teraz temuż Miastu, a osobliwie iego Magistratowi są zuchwałości okazyą, z ktorey absolutne sobie uzurpuie rządy, y z pod dependencyi Rzeczypos. Polskiey, stanow Ziem Pruskich, y Praw ich, wyłamuie się zupełnie, onych, iak wszystkiemi swemi bezprawnemi actualiter postępkami, tak y ninieyszym zrzekaiąc się remanifestem.

Nie wspomina się innych dobrodzieystw ktore Miasto Gdańsk z osobliwszey Krolow Polskich przez Przywileie pozyskało łaskawości, a wszakże y te w wolnym narodzie Polskim, nie tak Krolom dożywotnim, iako Krolestwu, y iego wolney Rzeczypos. wiecznym przyznawane, y wiecznie zasługiwane bydź by powinny.

Używaniem ieszcze za Krzyżakow Prawa, wkładania na Mieszczan podatkow, zasczyca się Miasto Gdańsk, wnosząc; toż Prawo od Krolow mieć sobie approbowane Polskich. W tego, czy, y iakieby bydź miało, nie wchodzi się kontrowersyą; boć wszystkie, y naypodleysze Miasta, Miasteczka, tak na wypłacenie publicznych Rzeczy-Pospolitey podatkow, iako y inne w powszechności Miasta całego pospolite, lub przypadkowe potrzeby, partykularnie na swych wkładaią Mieszczan w dyspartymencie, y na wsi swey Obywatelow Szołtys z gromadą, Kahał na żydow. Ale ieżeli sequitur za tym, aby ci wszyscy, też, lub inne moc mieli na Szlachtę wkładać podatki, kiedy y Krol sobie tey nie przywłaszcza mocy; bo ta całey tylko Rzeczy-Pospolitey do Seymow walnych, nawet na Kupcow, & Plebejos Konstytucyą Anni 1573

vol. 2. fol. 901. rezerwowana zupełnie, jakož konfederacyą Anni 1710mi vol. 6. fol. 183. y Konstytucyami Anni 1717mi. vol. eodem fol. 316. & Anni 1726ti. vol: eodem fol 449. Wszelkie cła, y myta prywatne po rożnych mieyscach, Miastach, y Miasteczkach wybierane, ktore nie są Przywileiami ante constitutionem Anni 1573tii nadane, po tey zaś konstytucyi choćby Przywilejami nadane, ieżeli Konstytucyami nie approbowane, de plano zniesione, & sub pœnis injuste extorti thelonei, zakazane.

Tym bardziey, kiedy stan Szlachecki, y iego poddani, także Duchowni od płacenia ceł, myt, nawet Krolewskich, y Rzeczy-Pos. od zboż, wołow, koni, y innych rzeczy z Dobr, y Domow swoich, na przedaż wodą, lub lądem prowadzonych, bądź też iakichkolwiek na potrzebę swą kupionych towarow, także mostowych, grobelnych y wszystkich innych postanowionych Prawem, przez Przywiley Ludwika Krola Anni 1374ti. vol. 1. fol. 55. Statuta Anni 1496. Joannis Adalberti vol. eodem foliis 161. & 269. Anni 1504ti. Alexandri Regis vol. eodem, fol. 298. Anni 1507mi vol. eodem, fol. 360. y konstytucye Anni 1510mi. vol. eodem fol. 268. Anni 1511mi vol. eodem fol. 375. Anni 1538vi. vol eodem, fol. 518. Anni 1550mi. vol. 2. fol. 594. Anni 1569ni. vol. eodem, foliis 747. 754. 754. 761. & 762. Anni 1576ti vol. eodem, fol. 927. Anni 1581mi. vol. eodem, foliis 1013. 1015. & 1023. Anni 1588vi. vol. eodem, fol. 1222. Anni 1589ni vol eodem, fol. 1285. Anni 1598vi vol. eodem, foliis 1457. & 1463. Anni 1601mi. vol. eodem fol. 1504, Anni 1607mi. vol. eodem, fol. 1631. Anni 1647mi. vol. 4. foliis 112. & 127. Anni 1667mi. vol. 5. fol. 493. Anni 1710. vol. 6. fol. 170. Uniwersał Poborowy Anni 1629. y inne continuo wszystkie, a wszczegulności

Hoc

"
"
"

gulności stan Szlachecki Ziem Pruskich przez konstytucyą Anni 1638vi vol. 3 fol. 629. & pacta conventa Augusti tertii vol. 6. fol. 629. wyięty, y uwolniony koniecznie sub restitutione in duplo, y pod karą pięćset grzywien, super Exactores włożoną in quovis foro, & tribunalitio ukrzywdzonym do windykowania naznaczoną. Deklaruiąc konstytucyą Anni 1538vi. iż hoc in puncto, to iest: inique extorti Thelonei Prawa, tàm quò ad forum, quàm quò ad pænam, y do Mieszczan ściągać się maią.

Hoc suo jure utitur, ergo civitas quando a victualibus pro consumptione civium, & incolarum Gedanum advectis, accisas exigit.

Toć się dowodzi iawno, że Miasto Gdańsk Prawa wkładania podatkow na nikogo, vel maximè iednak na Szlachtę, y ich poddanych, także Duchownych naymnieyszego mieć nie może. Na wybieranie akcyzy od wiktuałow do Gdańska, bądź na przedaż, bądź na własną Szlachecką potrzebę z Dobr ich Szlacheckich, lub kogożkolwiek (gdyż Szlachtę do płacenia, y Przywiley żaden obowięzować nie może, uwolnionych wiecznie) wprowadzonych, ani Przywileiow od Krolow Polskich ante constitutionem Anni 1573ti. ani post eandem, innego konstytucyami approbowanego nie pokaże nigdy, boć się; że propria authoritate ustanowiło, yênnieyszym swym wypisuie remanifestem. Non jure więc utitur (iak tymże uładza remanifestem) ale bezprawnie, y niesłusznie, ten pod Imieniem akcyzy Miasto Gdańsk przez swoich exaktorow, y żołnierzy wydziera podatek. A przeciw niesłusznie wydzieraiącym podatki, iak surowe, y iak wielokrotne, bo każdey właśnie konstytucyi Prawa, każdemu wiadomo.

Quas soli cives, & incolæ victualia ementes solvunt, advehentes verò victualia tantum prænumerant, eamquè prænumerationem ex aucto victuali-

Ale exkuza Magistratu: że to mieszczanie „płacą przez wysoko rzeczy przedażnych, to „iest: wiktuałow wyniesioną cenę przywożą„cy zaś y zprzedaiący, czyli to Szlachta, czyli „ich poddani y inni tylko zaliczaią tę Akcyżę „od kupuiących mieszczan w drogości odbie-

 „raiąc,

ctualium venditorum pretio a civibus recipiunt, quæ prænumeratio si advehentibus molesta est, liberum cuiquè erit victualia sua Gedanum non advehere.

„raiąc, zdokładem; iż kiedy się przykrzy przy„wożącym te Akcyzy zaleczanie, to wolno im „do Gdańska nie wozić. Wolno nie wozić to prawda; y takci by trzeba, aby zbytkuiącym zuchwalcom uiąć żywności; bo to bez kwestyi iż Gdańsk, większeyby był skromności, obserwy praw, y ich pamięci, gdyby go Chleb zbytnie pod rękę dowożony nie gorszył Szlachecki. Ale też y wozić wolno na każde mieysce na przedaż zboża, y inne rzeczy z dobr Szlacheckich, bez naymnieyszego Podatku Szlachcie y ich poddanym, iako się probowało wyżey. A miastu Gdańsku na nich, owszem y przekupniow podatkow wkładać, y ie wydzierać nie wolno; bo nie pozwolono, owszem zakazano prawem surowo. Tedy dowożący, czy dowożą, czy nie dowozo że im wolno, zawsze czynią sprawiedliwie; a miasto Gdańsk gdy wydziera od nich podatek zawsze czyni bezprawie, y nie sprawiedliwie. Tey zaś nigdy masz Praktyki; aby kiedy kupuiący Mieszczanin zprzedaiącemu expens, czyli piniądze wydartey przez Exaktora miasta, wracał akcyzy, rzecz mu tylko, ktorą kupuie, iak zgodzi tak płaci; in vim zaś akcyzy wydartych piniędzy dopieroby się trzeba Woiewodztwom Ziem Pruskich viritim, do komportacyi Reiestrow oney, miasto, ubi de jure przycisnąwszy, upomnieć, y kiedy nie każdemu ukrzywdzonemu in satisfactionem, to przynaymniey in commodum Ziem Pruskich publicum windykowac, y dalszemu zagrodzić zdzierstwu. Iuż wyznaczona Konstytucyą anni 1710mi vol. 6. fol: 188. „do zganienia nie należytego Magistratu „Gdańskiego przeciw Maiestatowi Krolewskie„mu, y Rzeczypospolitey, pod czas owego „czasu woyny postępku, windykowania wszel„kich krzywd publicznych, & privatorum, tak „Duchownego iako y Swieckiego stanu, oso„bliwie violentarum accisæ usurpationum, & „extorsionum, uczynienia circa mercimonia, „mensuras, & pretia rerum, doskonałego po-

Nobiles vero in hac civitate amice commorantes, quoties ex bonis ſuis propriis pro uſu domeſtico victualia ſibi advehenda curant, & libertatem Acciſæ expetunt, eandem ſtatim, accepta libertatis ſchedula, obtinent.

„rządku, Dekretow, ob contumaciam Magi-„ſtratu zaległych, do exekucyi doprowadzenia, & alia peragenda kommiſſya, tylko ią reaſſumować, regulam iey nowe, y pomnożone exceſſa rozſądzenia adimplere facultate, a do ſkuteczney przywieść exekucyi,

Jeżelić ſię zaś zdaie tak miaſtu, iak ſię iego explikuie Magiſtrat; że Mieſzczanie ten przy kupowaniu rzeczy w cenie ich opłacaią podatek, niechże go na ſwych kupuiących uchwali mieſzczan, y od nich wybiera, a nie uciſkaiąc Szlachty, y ich poddanych, także innych ludzi; wſzakże y im kupuiącym, wolno taniey rzeczy zgadzać, y one płacić, a ieżeli im ſię, co drogo zdaie w kupieniu, lubo wwiezione w miaſto, wolno nie kupić. Ale te wſzyſtkie Magiſtratu ſą tylko wymyślnie z urąganiem przychylności ſtanu Rycerſkiego ku miaſtu Gdańſku w ſupplementowaniu iego ukoncertowane ratiocynacye; w rzeczy zaś ſamey zdzierſtwo, y ucisk Szlacheckiego ſtanu a abſolutność miaſta Gdańſka zuchwała.

Nie tylkoć to bowiem od zprzedażnych, ale y na właſną Szlachty kuchnią, y potrzebę z dobr ich właſnych do Gdańſka prowadzonych rzeczy, tę wydzieraią akcyzę. Czego z tyſiącznych podawanych przez Szlachtę do Dyrektorow akcyzy Gdańſkich z świadectwem; iż ſą rzeczy na właſną ich zprowadzone kuchnią, y z prożbą; aby od tey uwolnione były akcyzy, a nie acceptowanych cedułkow iſtne będą dowody. Ale gdyby, y uwalniało, od takowych miaſto, co nie czyni, wſzakże nad zamiar nie ſłuſzna; aby nayſwobodnieyſzy w wolnościach, y Prerogatywach Narod, y ſtan Szlachecki, nie potrzebney w bezprawnych miaſta Gdańſka wymyſłach miał ſzukać u niego wolności.

Ze zaś niektore Prawa dawnieyſze przed Unią Ziem Pruſkich do Korony Polſkiey, ſtanowione wſpominać ſię trafiało, iak ſię y

Przywiley Ludwika Krola Anni 1374ti circa huncce cytuie articulum, ktore mogłyby niektorych podlegać suppositio; iż do Ziem Pruskich ściągać się nie maią. Zaczym tollendo idem suppositum, tak Privilegium incorporationis terrarum Prussiæ Casimiri Regis, iako sponsionem earundem terrarum przytacza się reciprocam Anni 1454ti y sens ich in vol. pierwszego fol. 176. ejus- „modi: Terrasque, & Dominia prædicta Re- „gno Poloniæ reintegramus, reunimus, invi- „sceramus, & incorporamus; & ad usum, „participationem omnium honorum, jurium, „& libertatum, & prærogativarum, quibûs „Prælati, Barones, & Nobiles Regni Poloniæ „hactenus potiti sunt &c. admittimus, anne- „ctimus, & includimus. W drugiey fol. 182. in verbis: Ac nos, & terras prædictas in jus, „sortem, proprietatem & titulum Coronæ „Poloniæ reintegramus, reunimus, incorpo- „ramus, & invisceramus: omnium Privilegi- „orum, Libertatum, Prærogativarum Regni „Poloniæ usum, & participationem &c. ha- „bituri. A z tych wszakże iasny dowod; że obywatele Ziem Pruskich zaraz przy Unii do wszelkich Praw, wolności, y prerogatyw, ktore tylko sobie Polska mieć mogła nadane Szlachta, przypuszczeni, zostali, toć się nie mi zawsze zaszczycać mogą, y powinni.

De monetæ in hac civitate cusæ valore Generosi Domini Manifestantes, pariter non habent, quod conquerantur. Cum non solum per Constitutiones anni 1717mi ad quas provocant, determinatus aureæ & argenteæ monetæ valor, tantum ad futura Comitia præfinitus sit, sed etiam per pacta

Bicie monety w Mieście Gdańsku, że pod czas cessacyi Mennic Rzeczypos: to iest przeciw Prawom y powadze Rzeczypospolitey: to tego doczytać się wyraźnie w konstytucyach Anni 1543tii. vol. 1. fol. 570. & Anni 1631. vol. 3. fol. 670. boć gdy ustaią Mennice Rzeczypospolitey, wszystkie ustawać powinny, y otwierania onych dyspozycya od samych tylko dependuie Seymow według Statutow, Anni 1422di. vol. 1. fol. 83. Anni 1433tii. vol. eodem, fol. 91. konstytucyi Anni 1550mi vol. 2. fol. 594. Anni 1669ni vol. 5. fol. 21. Anni 1736ti. vol. 6. fol. 630. y Pacta Conventa wszystkich

conventa nuper eheu defunctæ Sæ. Ræ. Mttis expresse provisum sit; ut moneta aurea, & argentea juxta ligam Imperii, & vicinorum Principum cudatur. Huic præscripto innititur Civitas, quando defectus sufficientis monetæ argenteæ justi valoris pro usu suo n. 6. domestico monetam argenteam cudi curat, & ita cudit, ut deducto pretio argenti, deductisque impensis monetalibus nihil lucri exinde percipiat, & tantum abest, ut eandem cuipiam obtrudat, ut potius ejus evectionem serio prohibeat, quod tamen ob monetam vicinam viliorem vix servari potest. Quando vero Respubl. Polona monetam argenteam Gedanensi meliorem cudere incipiet, Civitas ad hunc pedem monetalem se conformare non intermittet.

"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"

Aure-

wszystkich Krolow począwszy od Krola Władysława czwartego.

A ieżelić, z racyi niedostatku dobrey srebrney monety, Miasto Gdańsk swą bić rezolwowało się monetę, to bićby powinno według dawnieyszych konstytucyi ligę, monety opisuiących, to iest: Anni 1657mi vol. „4. fol: 544. w monety srebrney grzywnie, „czternaście łotow feinsylbru wyznaczaią„cey, Anni 1667mi. vol: 4: fol 1003: z grzy„wny feinsylbru tylko trzydzieści złotych „Polskich a nie więcey bić każącey: Anni „1677mi vol: 5: fol: 457:- Anni 1678vi vol: „eodem fol: 583: nie w niższey, y podleyszey „lidze y wadze nad ordynacyą Anni 1658vi „aby moneta bita była ostrzegaiącey: A ostatnich ustanowienia qualitatis monety: A ieżeli juxta ligam Imperii: to na Cesarskie zapatrzyć się miało monety, ktore pewno nie podleysze nad przerzeczonych Rzeczypospolitey opisanie konstytucyi, są ligi: Nie tak złą ligą bić; że po sto iednym złotym groszy dziesięć Polskich, a y więcey z grzywny feinsylbru wybiiało, y biie; boć przecię konstytucye Anni 1527mi vol. 1. fol 476. Anni 1607mi vol. 2. fol. 1605. Anni 1611mi vol. 3. foliis 12. & 15. Anni 1659ni vol. 4. fol. 599. Anni 1685ti. vol. 5. fol. 721. o fałszywey monecie, y przeciw fałszywą kuiącym pisane, oney, sub pœna infamiæ, & confiscatione bonorum, zakazuią surowo.

Zali się Magistrat; że tey, swey monety z „Miasta nie zakaże wywozić, alec nie wywożą, boć w wszystkich Państwach sąsiedzkich, y w Koronie Polskiey żadnego nie ma kursu, w tym tylko dla Obywatelow krzywda Polskich W. Xięstwa Litt. y Ziem Pruskich, że za zboża monetę Gdańską im narzuconą, wieść do siebie nie mogąc, na mniey potrzebne wydawać musieli na powrot w Gdańsku expensa, dla iey szczegulnie wydania, lub ią zmieniać z wielkim dodatkiem na inną.

L2 A zpod-

Auream monetam Civitas non cudit, ſed aureis Hungaricalibus ex Hollandia advectis ibidemque coemptis utitur, quorum pretium ad curſum cambialem ſe refert, qui neque per Civitatem, neque per Mercatores Gedanenſes, ſed unice pro ratione Commerciorum conſtituitur, iniquum adeo foret a mercatoribus Gedanenſibus poſtulare: ut aureos Hungaricales cariori pretio coemptos viliori aliis relinquerent.

A z podwyżſzania kurſu czerwonych złotych, y inney ſrebrney uſtawicznego zamieniania monety wymawia ſię Gdańſki Magiſtrat; iż w tey ie dla ſiebie Kupcy Gdanſcy z Hollandyi ſprowadzaią cenie w ktorey wydaią do Polſki, bo ten ieſt ich kurs wexlowy. „Konſtytucya zaś anni 1717mi złoto, y ſrebrną „monetę do pewnego redukuiąca quantum, „tylko do przyſzłego redukowała Seymu. Co do pierwſzego: Reſpondetur negative; bo wexle po całey idą Europie, y we wſzyſtkich Państwach, w żadnym iednak złoto, tak wyſokiego, iak w Gdańſku nie ma dla tych wexlow kurſu, tylko ſwoy wſzędzie przyzwoity iako y w Hollandyi Czerwonych Złotych naylepſzych kurs, tylko po złotych Holenderſkich pięć, Sztywrow pięć, co facit, złotych Pruſkich ośiem, grofzy ſiedm, y puł, a Polſkich złotych ſiedmnaście, groſzy iedenaście, ſzeląg ieden, y w tym ie dla ſiebie Gdańſzczanie z Holandyi pozyſkuią kurſie, a po iedenaście złotych Pruſkich, złot. Polſkich dwadzieścia trzy groſzy ſześć, ſzelągow dwa czyniących, a czaſem y podwanaście złotych Pruſkich ie wydawali do Polſki, ktore Ichmć defluituiący dla złey monety, y w tym kurſie przyimować z muſu woleli. Co do drugiego: ieſt prawda, że Konſtytucyą zwyż wſpomnioną anni 1717mi Czerwone złote do złot. Polſkich ośmnaſtu, y ſrebrne według gatunkow monety do przyſzłego redukowane Seymu, ale te naſtępuiące: annorum 1726ti 1736ti Seymy, generalna anni 1733tii konfederacya poprawiłyż tey dyſpozycyi? nie bynaymniey, toć tym approbowały ſamym, a do tego y innemi tak ſkarbu Koronnego, iako y Trybunałow dyſpozycyami kurs reaſſumowany tenże. A za tym, kiedy poślednieyſzemi przynaymniey nie naruſzony Seymy. Miaſtuż to Gdańſku incumbit, w iego, y Konſtytucyi anni 1717. wdawać ſię interpretacyą? bynaymniey. Owſzem miaſtu Gdańſku podnośić wyżey mone-

In- | tę

Inanes porro ac infructuosæ sunt querelæ Dominorum manifestantium de mensoribus frumentariis generatim allatæ, cum Prænobilis magistratus nemini, qui de prava mensura apud eundem conquestus est, debitam justitiæ administrationem unquam denegaverit, omnes potius mensores solenni jure jurando obstringat, ut justè metiantur, modios etiam seu coretos, ut justam, & æqualem mensuram habeant, singulis annis tempore vernali, per Deputatos omnium

tę sub confiscationis bonorum pæna, in simili zakazano excessu, dowodem konstytucya Anni 1620mi vol. 3. 372. tit. moneta, in tenore sequenti: A ieżeliby w Miastach „naszych Gdańsk, Toruń, Elbiąg, Krolewiec, „Ryga, y insze Portorya chcieli wyżey monetę podnosić, y wymagać per necessitatem na „tych, ktorzy zboża, y towary swoie prze„daią, ma każdy nayprzod oświadczyć się „Burmistrzowi tamtego mieysca, y relacyą uczynić, & pænas (alias confiscationis bono„rum, bo taka iest wyżey) urgere według „tey konstytucyi. A ieżeliby Burmistrz exe„kucyi nie uczynił, tedy y Burmistrza, y o„nego Kupca do nas pozwać ma o tę kon„trawencyą. A my takie winy, iakie są w „tey konstytucyi opisane zasłusznym dowo„dem na Urząd, y na tego, ktoryby śmiał, „tę konstytucyą łamać, decernować roskaże„my. Zkąd zważyć exkuzę Magistratu, a kontext manifestu, ieżeli y wtym ich, zich uiścić może excessu.

Z mierzenia zaś nieprawego zboż Szlacheckich, swym się wywodzą porządkiem, ktory takieby bydź powinien w istocie, aleć właśnie codzienna ukrzywdzonych in contrarium dowodzi praktyka; boć zawsze ci Miernicy, a osobliwiey gdy od kogo, w swey zupełnie nie będą ukontentowani chęci, y znacznego na piwo nie dostaną datku, w mierzeniu to przez złe strychowanie, to przez potrącanie miary, a utrząsanie zboża, krzywdzą przedaiących Szlachtę, a o to skarżący się u vice Prezydenta, nie tylko sprawiedliwości, ale nawet y samego, przez apprehensyą Miernikow przysięgi nie znayduią kredytu. Czego każdy tey sam przez się doznaiący krzywdy dowodne da świadectwo.

Podatek troiakowy przy Bramach, że z przybywaiących nawet y Szlachty zdziera Miasto, y swym własnym nie dawno postanowiony wymysłem, z tym się w ninieyszym

mnium ordinum examinari, & coæquari curet. Nullo præterea nititur fundamento, quando Domini manifeſtantes aliis perſvadere conantur, portas Civitatis pro libitu, interdum etiam de die, claudi, & ab iis, qui intrare, vel exire volunt tres groſſos exigi. Clauduntur portæ ſtato tempore circa occaſum ſolis uti in omnibus bene ordinatis, & munitis urbibus fieri ſolet, & cum olim, clauſis poſt ſonitum campanæ Portis, aditus vel exitus omnibus intercluſus erat, ante hos fere tirginta annos in majus Civium, & Incolarum, nec non adventantium, & exeuntium commodum ordines Civitatis conſtituerut, ut unicuique per integram poſt ſonitum campanæ horam, aditus & exitus ſolutis pro qualibet persona tribus groſſis liber eſſet. Quæ ordinatio etiam Celſiſſimis, & Jlluſtriſſimis proceribus Regni illo tempore in hac urbe commorantibus admodum placuit, qui solutionem iſtorum trium groſſorum dignitate sua non indi-

nie tai remanifeście, ale ten exceſs trzema ułagadza racyami, pierwſzą: iż w dzień Bram „nie przymyka nigdy, tylko dla beſpieczeń„ſtwa w zwyczaynym przy wieczorze czaśie. „Druga: że za troiakami godzinę po wydzwo„nieniu, a przychyleniu Bram w puſzczać „poſtanowili dla przeiezdzaiącyh wygody, „a więc bez krzywdy. Trzecia: że nie przez „żołnierzy ten ſię wybiera podatek. Co do pierwſzey negatur per omnia; bo każdemu Bramy Gdańſkie przebywaiącemu wiadomo, że to w Swięta przed południem od godziny oſmey, do dzieſiątey po południu, od drugiey do czwartey, to y w inne czaſy, gdy im ſię tylko przewidzi wſzyſtkie przychylaią Bramy, a od przeiezdzaiących na ten czas, żołnierz uchylaiący Bramę, ten wymuſza podatek. A z wieczornego, godziną wcześnieyſzego przed aktualnym zawarciem, Bram przychylania co za beſpieczeńſtwo Miaſta, albo przeiezdzaiących wygoda? in Decembri o czwartey po wydzwonieniu do troiakow przychylaią Bramy godzinię, zamykaią o piątey. Gdyby tedy bez przychylania o teyże godzinie piątey, zawarto Bramy, toć z więkſzą wygodą, bo y bez ſzeląga do teyże piątey wyiachałby każdey godziny. A wſzakże y wtym troiakowym czaśie, rownoż iak y przez cały dzień, y zły y dobry też przeieżdza Bramy, dla Magiſtratu tylko iednym, lub kilką każdy troiakami lepſzy, ktoremi ſiebie, ludzi, y konie opłacić muśi. Toć y beſpieczeńſtwa Miaſtu nie przynośi żadnego, tylko zdzierſką Magiſtratu Gdańſkiego naſyca chciwość. W ręce to prawda oddaie ſię wybiercy, czyli do krupki to wymyślne zdzierſtwo, ale do niego, z płacenia nie co wymawiaiących ſię, gwałtownie przytrzymywaniem, fukami, grożbami, ſzarpaniami przymuſzaią żołnierze, na wielu dyſtyngwowanych ledwie nie codzienne takowe attentuiący impetycye, iakowey y Wielmożni Jchmć Xiądz Opat

indignam iudicarunt, utpote, quæ plane ultronea eſt,& a nemine exigitur, qui ſtato tempore urbem vel ingreditur, vel egreditur. Neque hæc exactio â militibus fit, ſed ab aliis ad id ordinatis hominibus, ſi vero Exactoribus, ab intrantibus, vel exeuntibus ſolutionem trium groſſorum recuſantibus vis minatur, vel quod interdum factum eſt, actu infertur, milites, qui ad portas Civitatis collati ſunt, ut turbulentos coerceant, recte ſuppetias ferunt.

Re-

Opat Oliwſki, y Staroſta Knyſzyńſki, kiedy z pierwſzego poiazdu konia wyprzęgli, y potąd trzymali, pokąd tak troiakowego nie zapłacił podatku, iak y zapaſzą konia, drugiego o nie zapłacenie tego podatku z całą Familią, y ś. p. Jaśnie W. Woiewodziną Pomorſką Matką Jego z miaſta wypuſzczać nie chcieli przez kilka niedziel, aż po kilku odebranych J. K. M. reſkryptach, y Kanclerſkich liſtach Im ten naganiaiących poſtępek ledwie tego zaniechali) także wiele innych w początkach tego uſtanowionego zdzierſtwa doznawali praktyki. Ale gdyby y tych nie było dowodow, ktore ſą bez liczby, to ſam Magiſtratu Gdańſkiego powtorny 29. Lipca 1754. Roku pod Tytułem: Senat Gdańſki wydany, przez Trąbę publikowany, y po wſzyſtkich poprzybiiany Bramach edykt do tegoż podatku troiakowego Szlachtę, y wſzelkiey kondycyi ludzi oprocz Senatorow Polſkich, Miniſtrow Cudzoziemſkich, y Woźnic podciągaiący (bo dawniey wolno przypuſzczano Szlachtę) doſtateczną exekucyi iego ieſt probą gwałtowney, w ktorym na opponuiących ſię, y niechcących płacić iakieyżkolwiek bądź kondycyi ludzi karę detencyi, y do taczek przykucia, włożyli. Toć ieſt gwałtowną wydzierany exekucyą. A ieżeli Miaſto Gdańſk ma moc, y Prawo uſtanowiania podatki? albo gdyby ten podatek Przywileiem Krolewſkim konſtytucyą Koronną approbowanym miało ſobie nadany, lub przynaymniey Ziem Pruſkich pozwolony Laudem Generalnego Konwentu, ieżeliby go od Szlachty, y ich poddanych, także Duchownych, od wſzelkich ceł, mytow, wodnych, lądowych, moſtowych, grobelnych, y innych etiam Prawami uchwalonych, uwolnionych wiecznie, Miaſto wybierać powinno? doſtatecznie przy explikacyi podatku akcyzy probowało ſię wyżey.

 Straży

Restant adhuc querelæ, quas Generosi Domini manifestantes de canibus movent, qui ad arcendos a granariis fures sumptibus publicis aluntur. Canes isti, quorum præcipua virtus in vigilantia, & mordacitate consistit, singulis diebus, tempore, quò nox appetit, Portis, per quas aditus ad granaria patet, clausis, a vigilibus emittuntur, ut inter granaria per plateas, in quibus tempore nocturno nemo quid negotii habet, & qui per eas incedit, animo furandi id facere præsumitur, libere vagari possint. Non vigilum itaque culpa est, quando canes Remiges Polonos, quos in platea deprehendunt, mordent, & sauciant, sed naucleris incumbit eo providere; ut remiges, qui non raro furti faciendi causâ noctu Plateas granariorum intrant, & in furto etiam deprehensi sunt, tempore nocturno navigio suo non egrediantur, cum nunquam auditum sit canes quempiam in navigio sauciasse.

Straży psow między spichrzami nocney dla odrażenia złodzieiow, szkoda ganić ustawy. Ale że na też spichrze otaczaiącey motławie pełno Polskich z ludźmi pod czas tryoru statkow, y na traftach ludzi, tak dalece; że czasem y usunąć się od Bulwarku statkom, lub traftom bynaymniey nie znaydzie mieysca. Ale że zawsze ludzie iedną ulicą w potrzebach swoich całą nocą w pośrzod tych przechodzą, y przeieżdzaią spichrzow. Dla tego do tych psow trzeba szczerey ludzi strażow pilności. Acz kiedy ci strożę nie złodzieiow, ale częścią przez niedbalstwo, psow nie strzegąc, na statki, lub trafty wpadać, y tam flisow zażerać, częścią z pośrzod spichrzow na Miasta, ulicy, nayczęściey Matebudy, długie Ogrody, Szafaryą, y inne pobliższe wypadać, a tam ludzi w swych przechodzących potrzebach lub tylko z własnych wychodzących domow, y samych Mieszczan, kaleczyć, y pożerać, dopuszczaią onym, iako przed lat kilką Kupca handluiącego drzewem nazwiskiem Glabacza nie daleko domu swego stoiącego psy z pośrzod spichrzow rospuszczone pokaleczyły, y o śiedm Niedzielną przyprawiły chorobę, (toć y to nie złodziei, iak w remanifeście mowią: że tylko złodzieiow te psy attakuią) częścią przez zdzierstwo gdy się kto im nie opłaci przechodzący w potrzebie, nie tylko nie przeprowadzaią iak czynić powinni, ale czasem poszczuią ieszcze, y tak o kalectwo, a często y śmierć przyprawiaią ludzi, (toc iest: może się mowić) więcey iak dobrowolne zaboystwo, bo tyrańskie. A te co fryor dzieią się nieszczęśliwe na statkach, lub traftach przypadki, y lubo skarżone zawsze, to od vice- Prezydenta w pośrzod casus fortuitos liczone, a nieukarane nigdy. Owszem, gdy raz ieden Szyper przechodzący, od tych strożow, że się nie opłacił, poszczwany, broniąc się psy pokaleczył szablą, nazaiutrz za to sześćdziesiąt talerow skarany

sztrafą,

ſztraffą, y przyareſztowany z ſtatkami, póki nie zapłacił oney. Toć ieſt y w tym wielka do uſkarżenia ſię, a Miaſtu nagany Gdańſkowi materya.

A ſkargę o uſtawiczne Miaſta, y Mieſzczan Gdanſkich w Sądach Grodzkich, Ziemſkich, y Trybunalſkich kontumacye, y nieſtawienie ſię w ſprawach tych, w ktorych mente Legum onym podlegli jurisdykcyom; także nie doſyć czynienie tych Dekretom jurysdykcyi, owſzem przeciw ich exekucyom prawnym gwałtowney podnoſzenie rebellii w tymże Woiewodztwa Pomorſkiego zanieśioną manifeście, pokrywaią w ſwym remanifeście milczeniem, aleć ſię z tych jurysdykcyi władzy per omnia, y we wſzyſtkich in genere ſprawach wyimuią, y wyiętemi mieć wnoſzą oſobnemi w tey materyi wydanemi z ſwey Drukarni pod tytułami, pierwſzą: „Von dem Preuſziſchen Adel angenommenes und von den Sztädten abgelehntes Polniſche Tribunal, w Niemieckim alias; od Szlachty Pruſkiey przyięty, a od Miaſt odrzucony Polſki Trybunał, drugą: Civitatem Gedanenſem Decreto Tribunalitio Lublini nuper in ſe lato non teneri expoſitio, w Łacińſkim, ięzykach Roku 1763. edycyami wyżey iuż wſpominanymi probuiąc ſię niby Privilegio de inſtantiis in judiciis terrarum Pruſſiæ obſervandis Sigiſmundi Regis Anni 1542. „Miaſtom, iako w ten czas ieſzcze y Szlachcie Ziem Pruſkich ultimam in appellationibus inſtantiam, u ſądu Krolewſkiego wyznaczaiącym, y konſtytucyą Ordynacyi Trybunału Koronnego Anni 1578vi. vol. 2 fol. 965. od tychże ſądow Trybunalſkich ſprawy Polſkie juris Magdeburgici Theutonici, & Culmenſis, ac fol. 969. Woiewodztwa Pruſkie zupełnie wyimuiącą, a ſamemu rezerwuiącą do ſądzenia Krolowi, także po przyięciu tegoż Koronnego przez ſtan Szlachecki Ziem Pruſkich Trybunału oſobną Anni

N 1589ni

1589ni vol: 2 fol: 1269. Konstytucyą Sprawy „mieyskie, y inne niektore wedle Trybunału „Koronnego, od Trybunałow Krolewskiemu „waruiącą Sądowi, y poslednieyszą Anni 1726. „vol: 6. fol: 434. aby Spraw Mieyskich, & Ju„ris Regii do Trybunałow nie pociągać, y Try„bunały; iż Jch rozsądzać nie powinny, ale ad forum competens odsyłać maią, sub nullitate „Decretorum ostrzegaiącą w Trybunału kor„rekturze Konstytucyą. A in supplementum „czterema wezwanemi z Historyi Pruskiey „przykładami niby okazuiącemi; że lubo Try„bunały Koronne Mieszczan Toruńczanow, „lub Gdanszczanow sądzić kiedy chciały, albo „y iuż ferowały Dekreta, to zawsze Krolowie „swemi lub Prozekucyi dalszey, sprawy (ie„żeli ieszcze nie odsądzoney) lub exekucyi, „(ieżeli iuż osądzoney) tamowali, y zakazy„wali, a Dekreta Trybunalskie kassowali Reskryptami, lub też w Assessorskich, przy„pozwawszy Szlachcica, sądach.

„Przydaiąc: że Nobilitas Ziem Pruskich in „Anno 1637. Miastom swym proponowała, „aby in causis ex re bonorum terrestrium w „sądach Ziemskich odpowiadały przynaym„niey, ale miasta odmowiły z upełnie; iż ni„dy y w żadney sprawie przed sądem Szla„checkim odpowiadać niechcą. Zaś in Anno „1699. że ordines Terrarum Prussiæ swym „iak naymocniey zaleciły Possom, aby na Sey„mie Generalnym ostrzegali pilno; iżby mie„szczanie do sądow Grodzkich, Ziemskich, „lub Trybunalskich nigdy pociągani nie byli.

Na co respondetur; a nayprzod co do Praw in tutamen miast Pruskich, a argumentu Magistratu Gdańskiego przez niegoż w tych cytowanych edycyach, y tu wyliczonych, że są istotne, więc nic sprawiedliwszego tylko ich exekucya, y obserwa, iak są opisane, zupełna; bo kto przeciwi się Prawom, iest rebellizuiący onym, y karom w nich przepisanym podległy. Y iako przerzeczony Instantiarum

Pzywiley

Pzywiley z miaſt, y ich Sądow Pruſkich do Krola appellacyą wyznacza, tak w ſprawach Sądowi mieyſkiemu podległych (ktorych genera z konſtytucyi wyliczą ſię niżey) nie gdzie indziey, tylko do Sądow Zadwornych appellacya iść powinna; ale ſprawy Sądowi mieyſkiemu nie przyzwoite, też ſądy nie per appellationem do Sądow Zadwornych wyſyłać, ale ad forum competens, według wielokrotnych Praw, de Evocatione poſtanowionych, tak wyżey citowanych niektorych, iako y innych wielu odſyłać powinne, a inaczey czyniące, ſą przeciwne, y rebellizuiące Prawom de evocatione, & de ſecuritate Szlachty wielekroć powtorzonym, y karom w onych przepisanim, a w Urzędzie Grodzkim Staroscińſkim, lub Woiewodzkim do windykowania ſtatutem Toruńſkim Anni 1520mi Conſtitutionibus Ducatûs Pruſſiæ Gedanenſibus Anni 1526ti, & Thorunii conciliatis Anni 1538vi, y Krakowſkiemi Anni 1527mi y innemi Konſtytucyami tenże ſtatut Toruńſki ręaſſumuiącemi do windykowania wyznaczonym podległe. Iako Konſtytucye wyżey wyliczone ſprawy mieyſkie, iak Polſkie, tak Pruſkie, rownoż y bez naymnieyſzey dyſtynkcyi (bo iak pierwſzą anni 1578vi Juris Magdeburgici Theutonici, & Culmenſis Polſkim, tak y powtorną anni 1589ni mieyſkie) co ieſt iednoż, y inni niektore wedle Trybunału Polskiego opiſania a nie więcey, Pruſkim excypowano Obywatelom) od Trybunałow wyimuią Sądu, tak in ſatisfactionem tych Konſtytucyi ſprawy mieyſkie) ktorych genera w Konſtytucyi anni 1633tii vol. 3. fol. 797. in tenore ſequenti: Co ſię „zaś dotycze cauſas, & actiones civiles mere „iurisdictioni civili ſubiectas, zwłaſzcza ra„tione Jurisdictionis Bonorum, & fundorum „civilium w miaſtach: o ſukceſſye po Mieſzcza„ninie, albo Mieſzce, także o ſprawiedliwość z „Mieſzczan, iako y o Kontrakty, długi, han„dle, exceſſy przez Mieſzczany uczynione, y

„o inſzych wſzelkich, ktorzy Juri civili Ma-
„gdeburgenſi ſubſunt, o takowe miaſta, y
„Mieſzczanie niegdzie indziey pociągani być
„maią, tylko cum appellatione poſt Curiam
„z oſtrzeżeniem wyliczone) do Trybunałow
„Koronnych pociągane być nie powinny, y
„ktoby pociągał, byłby przeciwny, y rebelli-
„zuiący Prawom, a ztąd karże onych podle-
„gły.

Że zaś taż ſama Konſtytucya anni 1633tii conſequenter po dopiero cytowanym punkcie piſze: nie deroguiąc w niczym Prawom de ſecuritate Judiciorum uczynionym, ktorym wſzelakiey kondycyi ludzie in criminalibus podlegać maią. Także o nie oddawanie podatkow uchwalonych, iako y o niedoſyć uczynienie uſtawom Urzędow Woiewodzych, Starościnych, ktore in ſuo robore zoſtawuiemy. Iakoż y oſobnemi o beſpieczeńſtwie ſądow, y z iazdow wſzelakich, anni 1507mi vol. 1. fol. 363. y wyżſzemi ſtatutami, anni 1539. vol. eodem fol. 548. anni 1578vi vol. 2. f. 966. anni 1598. vol. 2. fol. 1512. anni 1607mi vol. eodem fol. 1616. anni 1611mi vol. 3. foliis 3. & 7. anni 1616ti vol. eodem fol. 273. anni 1613. vol. 3. fol. 173. anni 1726. korrekturą Trybunału vol. 6. fol. 439. y innemi wielu konſtytucyami zgwałcenie beſpieczeńſtwa Sądow, y ziazdow wſzelakich na każdym gwałtowniku, iakieyżkolwiek bądż kondycyi w tychże ſądach, ktorych læſa ſecuritas, a z iazdow w naybliżſzych ſądach Grodzkich, y Trybunalſkich windykować in pœna capitis, & aliis temiż Prawami impoſitis wyznaczono. Także o Podatki uchwalone zatrzymane z Retentorami iakieyżkolwiek kondycyi ludzmi, etiam Mieſzczany w Grodach wſzyſtkiemi Univerſałami podatkowemi, iako y konſtytucyami anni 1611mi vol. 3. fol. 5. anni 1613tii vol. eodem fol. 246. w Ordynacyi Trybunału ſkarbowego anni 1618vi vol. 3. fol. 324. an. 1620. vol. eodem fol. 378. anni 1621mi vol. eodem

fol.

fol. 423. anni 1629ni vol. eodem fol. 653.an. 1632di vol. eodem fol. 711.anni. 1654ti vol. 4. fol. 445. anni 1658vi vol. eodem fol. 316. y wſzyſtſkiemi, a oſobliwie ſkarbowy Trybunał continuo aż do oſtatniey anni 1736ti reaſſumuiącemi w trybunałach lub głownych, lub ſkarbowych prawem czynić, a Staroſtom z nich ſkuteczną czynić exekucyą przepisano. Toć in ſatisfactionem cytowanych Praw w tych o zgwałcenie beſpieczeńſtwa, y ziazdow wſzelakich, o zatrzymanie Podatkow Prawem uchwalonych ſprawach wſzelkiey kondycyi Ludzie, y Mieſzczanie, iak Polſcy, tak Pruſcy rowno nie excypowani, iuż nie iako Mieszczanie, ale iako Violatores ſecuritatis publicæ, & Retentores Contributionum publicarum w Grodach, y Trybunałach odpowiadać powinni, a nie odpowiadaiący ſą przeciwni, y Rebellizuiący Prawu, y karom Jego. A exekucyi Staroſtow, w Pruſiech zaś Woiewodow podlegli.

Ze zaś Konſtytucye Anni 1667mi vol: 4. fol: 917. waruiąc beſpieczeńſtwo Senatorom, Poſłom Ziemſkim, y ſędziom ſądow wſzelakich ſtatutem Anni 1510mi vol: 1. fol: 372. pod karą śmierci oſtrzeżone, zgwałcenie onegoż w Trybunałach po przypozwaniu in vim termini tacti na wſzelakiey kondycyi gwałtownikach ścigać każe Anni 1670mi vol. 3. fol. 64. Anni 1726ti, vol. 6. fol. 480. Deputatom Trybunałow Koronnych, y Litewſkich wiolencye na oſobach, żonie, dzieciach, y dobrach ich przez kogożkolwiek czaſu ich funkcyi attentowane w ſwymże Trybunale każdemu windykować przepiſuią, y taż oſtatnia Anni 1726ti. vol. 6. fol. 426 w korrekturze Trybunału konſtytucya takowym ſprawom dla akceleracyi regeſtr ſpecyalny codzienny terminorum tactorum &c. naznacza. Toć in ſatisfactionem tychże Praw wſzelkiey kondycyi ludzie, y Mieſzczanie tak Polſcy, iak y Pruſcy, że od nich nie wyięci, iako violatores

 ſecuri-

ſecuritatis publicæ w ſprawach o zgwałcenie beſpieczeńſtwa Senatorow, Poſłow, Ziemſkich, Seymowych, Deputatow Trybunalſkich pod czas funkcyi ich, w Trybunałach odpowiadać powinni, a nie odpowiadaiący ſą przeciwni, y rebellizuiący Prawu &c.

Ze zaś ſtatut Anni 1507mi. vol. 1. fol. 361. Konſtytucye Anni 1589ni. vol. 2. fol 1276. Anni 1629ni. vol 3. fol. 604. Anni 1677mi vol. 5. fol. 460. z wſzelkiey kondycyi Dobr Krolewſkich, Duchownych, y Szlacheckich ludzi cła, y myta, y inne podatki nieſłuſznie wymagaiących w Grodzie przed Staroſty. Anni 1538vi vol. 1. fol. 518. Anni 1581mi. vol. 2. fol. 1013 Anni 1588vi. v l. e dem fol. 1222. Anni 1589ni. vol eodem fol. 1285 Anni 1607mi. vol. eodem fol. 1631. Anni 1653tii vol. 4 fol. 409. Anni 1654. vol. eodem. fol. 456. w Trybunałach, Grodach, y każdym ſądzie, y Urzędzie gdzie pierwey doniesiony będzie. Zaś Anni 1598vi. vol. 2. fol. 1457. Anni 1601mi. vol. eodem fol. 1504. Anni 1647mi. vol. 4. fol. 112. Anni 1710mi, vol. 6. fol. 183. Anni 1726ti. vol. eodem fol. 449. præciſe w Trybunałach peremptorie kary konfiſkacyi Dobr, y inne temiż Prawami przepiſane ścigać każą. A wyraźniey konſtytucye przerzeczone Anni 1538vi. vol. 1. fol. 519. Też Prawa wſzyſtkie tam quo ad forum, quàm quò ad pænas y do Mieſzczan rościągaiąca „Anni 1588vi. vol. 2. fol. 1241. tak piſząca: „Dekreta Trybunalſkie o nieſłuſzne myta „branie na Mieſzczany teraz, y na potym u„czynione, żeby in dubium nie były woko„wane, poſtanawiamy; aby Mieſzczan o zły „przewod ratione Decretorum ejuſmodi in„juſtæ exactionis Theloneorum nigdzie in„dziey nie pozywano, iedno na Trybunał, a „przypozwami zadwornemi exekucya Dekre„tow Trybunalſkich hamowana bydź nie ma, „gdyż Dekreta Trybunalne maią we wſzy„ſtkim nienaruſzone zoſtawać, pod też pod„daią Prawa y juryſdykcye. Toć in ſatisfa-

„ctionem

„ctionem wspomnionych Praw Mieszczanie tak Polscy, iak y Pruscy rownież, y bez excepcyi przycisnieni Prawem, iako y wszelkiey kondycyi ludzie, cła, myta, y inne płace nieiusznie wymagaiący, w sprawach injustè extorti thelonei w Grodach, y trybunałach peremptoriè odpowiadać powinni, a nieodpowiadaiący są przeciwni, y rebellizuiący Prawu, y karom iego, a exekucyi Starostow, w Prusiech zaś Woiewodow podlegli.

Ze zaś konstytucye Anni 1607mi. vol 2. fol. 1605. Anni, 1611mi. vol. 3. fol. 12. Anni 1659ni vol. 4. fol. 599. Anni 1678vi. vol. 5. fol. 583. fałszywą monetę, lub w złey lidze biiących wszelakiey kondycyi ludzi pro pœna peculatus irroganda do trybunałow. Zaś Anni 1685ti. vol. 5. fol. 721. y Miasta wyraźnie dokładaiąc Pruskie ad forum quodvis pozywać wyznaczaią. Toć in satisfactionem tychże konstytucyi y Mieszczanie tak Polscy, iak y Pruscy od tych wraz z wszelkiey kondycyi ludźmi nie wyięci konstytucyi, fałszywą, lub w złym walorze non juxta ligam Imperii kuiący monetę, w sprawach o fałszywą lub w złey lidze bitą monetę, w Trybunałach, & in quovis Judicio odpowiadać powinni, a nieodpowiadaiący, są przeciwni, y rebellizuiący Prawu, y Rygorom iego, a exekucyi Starostow, w Prusiech Woiewodow podlegli.

Ze zaś konstytucye Anni 1670mi. vol. 5. fol. 59. Anni 1685ti. vol eodem fol. 729. Anni 1726ti. vol 6. fol. 427. w sprawach Arianismi, Apostasiæ, Atheismi, Hæresis, blasphemiæ, notoriæque Divini nominis læsionis, Sacrilegii, & obsangvinolationis in Ecclesia z wszelkiey kondycyi ludzmi in his obwinionemi, & eorum fautoribus complicibus sąd Trybunalski. W nim dla iak nayprędszey sprawiedliwości osobliwy takowych spraw ustanawiaiąc regestr, wyznaczyły. Toć in satisfactionem cytowanych Praw, y Mieszcza-

nie tak Polſcy, iak Pruſcy na takowe ſprawy w trybunałach odpowiadać powinni, a nieodpowiadaiący ſą przeciwni, y rebellizuiący Prawu, y rygorom onegoż, a exekucyi to Staroſtow, to Woiewodow podlegli.

Ze zaś Statut Toruńſki Anni 1520mi. vol. 1. fol. 396. y poślednieyſze Anni 1527mi. vol. eodem fol. 477. Anni 1538vi. vol eodem. fol. 521. Anni 1550mi. vol. 2. fol. 296. Anni 1633tii. vol. 3. fol 797. y wſzyſtkie inne tenże reaſſumuiące ſtatut, konſtytucye Burmiſtrza, y Radnego Miaſta tego, ktoregoby Urząd Szlachcica in recenti crimine bez Staroſty ſądzić poważył ſię, przed Staroſtą Grodowym, w ktorego Powiecie toż Miaſto, smiercią karanych mieć chce. Także ordinatio Ducatûs Pruſſiæ Gedanenſis Anni 1526ti vol. 1. fol. 456. y konſtytucye Ziem Pruſkich Toruńſkie. Anni 1538vi. vol. eodem fol. 544. iż Mieſzczanie Pruſcy Szlachtę, y ich poddanych przytrzymuiący, areſztuiący, ukrzywdzonemu, y Woiewodzie winę przepadać maią, dyſponuią. Toć in ſatisfactionem wyliczonych Praw Mieſzczanie tak Polſcy, iak Pruſcy za ſądzenie w ſwym Mieyſkim Urzędzie Szlachcica, choćby in recenti crimine, przytrzymywanie, y areſztowanie onegoż, lub poddanych iego, iedni przed Staroſtą, drudzy przed Woiewodą odpowiadać powinni, a nieodpowiadaiący ſą przeciwni y rebellizuiący Prawu, y karom iego, a exekucyi iedni Staroſtow, drudzy Woiewodow podlegli.

Ze zaś Konſtytucye Anni 1598vi vol: 2. fol: 1453. Anni 1631mi vol: 3. fol: 684. Anni 1637vi vol: eodem fol. 935. Takowym, ktorzyby mandatami do ſądow Zadwornych ſprawy ſądowi Ziemſkiemu należące, wyciągali forum w Trybunałach pro pœna 500 marcarum irroganda do odpowiedzi wyznaczyły; Toć ewokuiący Szlachtę do ſądow Aſſeſſorſkich Mieſzczanie o tęż ewokacyą w Trybunałach

łach odpowiadać powinni, a nieodpowiadający, ſą przeciwni, y rebellizuiący Prawu, y Rygorom Jego, a exekucyi Staroſtow, lub Woiewodow podlegli.

Ze zaś Konſtytucya Anni 1647mi vol: 4. fol: 134. Miaſta Pruſkie ex re actorum judicii ſui ſcabinalis, o depaktacyą, y inne inkonweniencye w Trybunale Piotrkowſkim do odpowiedzi przyciſka. Toć in ſatis factionem oney mieſzczanie Pruscy ex re actorum iudicii ſui ſcabinalis w Trybunale Piotrkowſkim odpowiadać powinni, a nie odpowiadaiący, ſą przeciwni, y rebellizuiący Prawu, y karze Jego, a exekucyi Woiewodow podlegle.

Ze zaś Konſtytucya Anni 1659ni vol: 4. fol: 597. Mieſzczanom wſzyſtkim po Miaſtach fortece maiącym, o wſzelkie krzywdy, ſzkody, zgwałcenie, utracenie, wydanie depozytow, y o inne exceſſy popełnione ad Jnſtantiam cujuſvis Jnjuriati w Trybunale Koronnym ex cruda citatione inter cauſas Fisci ſprawować ſię kazą, Iako y poźnieyſze Anni 1673. vol: 5. fol: 121. ſwieżo cytowaną reaſſumuiąc Konſtytucyą, toż Depozytow Sylacheckich w Miaſtach, Frotecach oſtrzegaią beſpieczenſtwo. Toć in ſatisfactionem Ich mieſzczanie præcipue po Miaſtach fortece maiący o wſzelakie krzywdy, y gwałty w Trybunale odpowiadać powinni, a nie odpowiadaiący, ſą rebellizuiący Prawu, y Rygorom Jego, a exekucyi Staroſtow, lub Woiewodow podlegli.

Ze zaś iuż dawniey cytowana Anni 1633tii vol: 3. fol: 796. w ten ſens: Zabiegaiąc temu; „żeby między Ludzmi ſtanu Szlacheckiego, a „Miaſty naſzemi Jurisdictionesnon confundan„tur, poſtanawiamy; aby każdy actor ſequa„tur forum rei, a do Prawa nie należącego ie„den drugiego nie pociągał, ale według daw„nych Praw;' aby Miaſta, ktore Bona terre„ſtria in commnne obtinent, in cauſis, & in„juriis mere terreſtribus, iako o wydanie Pod„danego, o ſprawiedliwość z tychże Poddanych, ac in cauſis cædis, & ſangvinis także o zepſowa-

» niegranic per Commissionem uczynionych, in
» causis occupationis Fundorum merè terrestri-
» um, in causis excisionis nemorum, borrarum, syl-
» varum, ac in causis proprii laboris, y o inne
» wszelakie liquidi Juris terrestris, byli powin-
» ni forum terrestre pati, iako każdy Szlachcic
» sine quavis appellatione, & prosecutione post
» curiam, ale tylko na Trybunał przepisuie
» Konstytucya. Co y dawnieysze Anni 1538vi
» Thorunenses vol: 1. fol: 544. & Anni 1550mi
» vol: 2. fol: 596. ostrzegały konstytucye. Toć
» in satisfactionem Prawa, Mieszczanie Dobra
» trzymaiący Ziemskie, w sprawach w konstytucyi
» wyliczonych odpowiadać w Grodach, Ziem-
» stwach, y Trybunałach powinni, a nie odpo-
» wiadaiący, są przeciwni, y rebellizuiący Prawu,
» y Rygorom Jego, a exekucyi Starostow, czyli
» Woiewodow podlegli.

» Tak iest więc, y tak bydź powinno według
» Praw Koronnych (ktore iak cała z Korony
» Polskiey, W. Xięstwa Litt: y Ziem Pruskich
» złożona Rzeczpos:, y wszystkie Jey uchwalaią
» stany, tak żaden tych Państw Obywatel bydź
» nie może od Jch wyięty obowiązku, chybaby
» był w kontexcie tegoż Prawa, excypowany
» wyraźnie, że w Sprawach Mieyskich mere Juris
» Magdeburgici, Theutonici, & Culmensis, kto-
» rych genera Anni 1633ti vol: 3. fol: 797. wyli-
» cza konstytucya; do sądow Grodzkich, Ziem-
» skich, y Trybunalskich Miasta, y Mieszczanie
» tak Polscy, iako y Pruscy pociągani bydź nie
» powinni, tylko odpowiadać w Magistratach
» cum appellatione post curiam. Ale w sprawach
» o zgwałcenie bespieczeństwa sądow, ziazdow
» wszelakich, Osob Senatorskich, Posłow Ziem-
» skich, y Deputatow Trybunalskich y Jch cze-
» ladzi, także sędziow wszelakich podczas Jch pu-
» blicznych funkcyi, iako gwałtownicy bespie-
» czeństwa publicznego, o zatrzymanie Podat-
» kow publicznzch, iako Retentores publicæ pe-
» cuniæ. O nie słusznie wydarte cła, myta, y in-
» ne iakimż kolwiek nazwiskiem płace, iako De-

pactatores,

pactatores. O fałſzywą, lub w złey lidze bitą monetę, iako falſarii, w ſprawach Arianismi, Apoſtaſiæ, Atheismi, Hæreſis, blasphemiæ, notoriæ divini nominis læſionis, ſacrilegii, & obſangvinolationis in Eccleſia, iako fidefragi blaſphematores, violatores immunitatis Eccleſiaſticæ &c. Także w ſprawach o ſądzenie Szlachty bez Staroſty, iako y przytrzymywanie, areſztowanie onych, y poddanych ich, iako Convulſores legum, & turbatores tranquillitatis publicæ, w ſprawach o ewokacyą za Dworem, iako transgreſſores legis, w ſprawach ex re actorum Judicii ſcabinalis o depactacye &c. iako Officia Cancellariæ, w Fortecach o krzywdy, ſzkody, zgwałcenie, utracenie, y wydanie Depozytow attentowane, iako violatores pacis, & depoſitorum, in cauſis, & injuriis terreſtrib9, o wydanie poddanego, o ſprawiedliwość z tychże poddanych, in cauſis cædis, & ſangvinis, o zepſowanie granic per Commiſſionem uczynionych, in cauſis occupationis fundorum terreſtrium, in cauſis excisionis nemorum, borrarum, ſylvarum, ac in cauſis proprii laboris, y innych wſzelakick liquidi juris terreſtris, iako Poſſeſſores bonorum terreſtrium według Praw wyżey z oſobna, circa quodlibet ſprawy genus cytowanych w ſądach Grodzkich, Ziemſkich, y Trybunalſkich odpowiadać powinni, bo tak & Anni 1611mi. vol. 3. fol. 26. aby Miaſta in cauſis juris civilis Magdeburgenſis do ſądow Ziemſkich extra forum pociągane nie były, ale by Mieſzczanie przed Magiſtratem, a Magiſtrat przed Krolem odpowiadał, waruiąca. Exceptîs iis cauſis ktore ſą Prawem poſpolitym wyrażo-„ne, o ktore jure terreſtri ſprawować ſię po-„winni, a reſpectu bonorum terreſtrium, kto-„re jure hæreditario trzymaią. Tedy o te „krzywdy, ktoreby ex re, & occaſione onych „Dobr zachodziły, in foro terreſtri ſprawo-„wać ſię powinni. Oſtrzega konſtytucya.

To ta daie ſię według Praw, Mieſzczanow ſpraw,od Mieyſkich jur s Magdeburgici, Theutonici, & Culmenſis dyſtynkcya, a na argument Magiſtratu Gdańſkiego, y cytowane iego in allegatis libellis Przywiley inſtantiarum, y konſtytucye, odpowiedź. Teraz do Hiſtorycznych probacyi przyſtąpić należy.

Hiſtorya Pruſka z ktorey przykładow, y allegacyi chce mieć Magiſtrat ſwego argumentu, czy uporu probę, ieſt przez Lengnicha Syndyka Gdańſkiego deliberatè na pobłażenie ukoloryzowanie, y niby wsparcie ich uporczywych, a bezprawnych zamyſłow mimo rzetelnosci pisana, z drukarni teyże Magiſtratu Gdańſkiego wydana, więcy mieć nigdy nie może kredytu, iak y wſzyſtkie inne całych tych edycyi wnieſione bez fundamentow allegacye, a zatym za żadną rozumieć nie może ſię probę. Ze zaś przynaymniey w punktach do tey wezwanych edycyi ieſt nie rzetelna, to z Praw, y konſtytucyi dowodzić ſię będzie. A nayprzod, co do przytoczonych in numero czterech przykładow niby okazuiących: że kiedy Mieſzczan Gdańſkich, lub Toruńſkich kto do Trybunalſkich pociągał ſądow,to Krolowie zawſze, a oſobliwie Władyſław czwarty (ktorego koronacyi Anni 1633tii. konſtytucya in contrarium warowała beſpiecznie) ſpraw z Mieſzczany, ieżeli ieſzcze nie oſądzonych w Trybunale prozekucyą. A ieżeli iuż oſądzonych, onych exekucyą ſwemi, Dekreta Trybunalſkie kaſſuiąc, tamowali reſkryptami, lub w Aſſeſſorſkich przypozwawſzy Szlachcica, też Dekreta trybunalſkie znośili ſądach. Co że ta z Krolow nigdy bydź nie mogła Praktyka, to każdy przyzna, wiedząc: że Krolowie, iako ſą Patres Patriæ, tak Praw, na ktorych cardo zawiſła Oyczyzny, naypierwśi, y naymocnieyśi Fautores, y ſuper ich tuitionem ſwą na Pacta Conventa wykonywaną obowięzuią ſię przyſięgą. Y Kanclerze do przeſtrzegania Praw, y nie wydawanie nic z Kancellaryi

cellaryi przeciwnego Prawu wielokrotnemi obowiązani konſtytucyami. A konſtytucye, iuż wyżey wypiſana Anni 1588vi. vol. 2. fol. 1241. Dekreta trybunalſkie; iż nigdy nie naruſzone bydź maią, oſtrzega. Anni 1607mi. vol. eodem fol. 1605. tak piſze: konſtytucyą o ſądziech trybunalſkich warowania ieſt powaga Dekretow trybunalſkich, y winy ſą uczynione przeciwko tym, ktorzyby ie w wątpliwość przywodzić chcieli, do tey ſię przychylaiąc, uſtawuiemy: aby żadnego „dekretu trybunalſkiego, wedle praw, y zwyczaiow ſą„dowi trybunalſkiemu należących uczynionego, nikt „in dubium nie przywodził, ani takowych dekretow ſą„dy naſzemi zadwornemi, y ſeymowemi znośić nie bę„dziemy, y owſzem tak, iako o tym konſtytucya warowano in ſecus facientes animadwertować mamy, Anni 1613tii, vol. 3. fol. 169. Anni 1618vi. vol eodem fol. 326. anni 1633tii. vol. eodem fol. 806. podobnież, iak, y konſtytucya anni 1667. vol. 4. fol. 926. inſerie: „A że wielu konſtytucyi, a oſobliwie anni 1633. powa„ga dekretow trybunałow Koronnych obwarowana ieſt; „iż iednak na znieśienie tych dekretow tak ex contro„verſiis ferowanych iako in contumaciam otrzymanych „niektorzy mandata rożne na ſeym, y za dworem chcąc ſię relevare, y rygorem executionis evadere, przeciwko „iaſnemu prawu wynoſzą. Tedy takowe wſzyſtkie man„daty nullitatis deklaruiemy, y dekreta, ktoreby z ta„kowych mandatow modo quocunque in futurum naſtąpiły ważne bydź nie maią, przepiſuią. Y oſobne iuż wyżey cytowane annorum 1598vi. 1631mi. 1638vi. konſtytucye; że nikt nie ma bydź pozywan za Dworem, tylko ratione bonorum liquidi juris Regii ſub pæna 500. marcarum, & aliis w Trybunale vindicandis ztwierdzaią anni 1451mi. vol. 1. fol. 158. anni 1496ti. vol. eodem fol. 249. ſtatuta anni 1532. vol. eodem fol. 508. anni 1538vi. vol. eodem fol. 522. & anni 1550mi vol. 2. fol. 596. konſtytucye, reſcrypta inhibitoryalne do ſądow, iż z Kancellaryi Koronnych wydawane nie będą ſub nullitate ad importunam wydanych inſtantiam, opatruią. Toć in contrarium tych praw żaden Krol, y iego Kancellarya, a oſobliwiey Władyſław czwarty w ſwey koronacyi tož oboſtrzaiący Prawo, ani mandatow inhibitoryalnych do ſądow Trybunalſkich wydawać, tym bardziey onemiż dekretow Trybunalſkich kaſſować, lub temiż Szlachcica do ſądow Aſſeſſorſkich przypozywać, y w ſądach Aſſeſſorſkich, takież Trybunalſkie kaſſować dekreta dopuścić nigdy nie

Q mogł

mogł, y niechciał. A ieżeliby Miaſta, Gdańſk, y Toruń przez kondykt z ſtronami, y inne wymyślne, a nie przyzwoite fortele, te kiedy w Kancellaryach Koronnych czyniły praktyki, maſz to bydź prawnym, y ſprawiedliwym? bynaymniey; owſzem ſłuſzney godnym nagany ich ruzumiano poſtępkiem; ani t kowe prawa, y Prawom przeciwne exempla mogą wnośić ſequelam, bynaymniey.

Ze zaś tak, a nie inaczey te cztery w edycyach in tutamen przez Magiſtrat Gdańſki wezwane praktyki, ieżeli wſzyſtkie były in eſſe traktowane: że zawſze ſowicie Miaſta te zagadzały ſtrony, a potym his ſilentibus, albo conſentientibus iakie im ſię zdało prokurowały dla ſiebie kolory, ktorych im tak zadworne, iako Trybunalſkie, y Ziemſkie (Partes concordiam tentantes præpedire nie powinne) nie tamowały ſądy. To nas oſtatni, a pamięcią, y wiadomością dobrze zaſięgniony naſzą uczy z Jmć Panem Konopką poſtępek, od ktorego Miaſto Toruń, o dług przez Mieſzczanina winny pozwane, y zkonwinkowane circa capeſſitam Dobr pewnych Ziemſkich Toruńſkich via traditionis przez niegoż poſſeſſionem, Brata mu zabili, o to uti in cauſa cædis in bonis terreſtribus attentatæ pozywał do trybunału, ale potym, y wdługu, y za głowę Brata ſwego ſowicie, lubo nie przyzwoicie ukontentowany in condicto dekret remiſſionis ad judicia Aſſeſſorialia dopuścił, y bez Toruńczanow komparacyi. Wſzakże tych obydwoch Aktoratow w Aſſeſſorſkich ſądach nie attentował ni krokiem, ni w Tribunale przed dopuſzczoną Remiſſą zaſpokoiony doſtatecznie. To co do przykładow ledwie taka może præſupponi wiara, ale z nich do argumentu żaden fundament.

A Nobilitas ziem Pruſkich in Anni 1637mi Conventu Generali terrarum Pruſſiæ miałaſz ſię prośić Miaſt ſwoich? aby in cauſis ex re bonorum terreſtrium w Ziemſkich odpowiadały jurisdykcyach? a Miaſta mogłyż ſię ich zrzekać? kiedy, że: odpowiadać powinne tak dawnieyſzemi, iako y pośledнieyſzemi anni 1611mi a naywyraźniey anni 1633tii. (ktora ſię wyżey inſerowała) iuż było deciſum konſtytucyami, ieżeli więc ta allegacya wiary, aby podobieńſtwo mieć może tym bardziey argumentu, niech każdy zważy. Jeżeliby zaś ordines terrarum Pruſſiæ Miaſtom in anno 1699. oſtrzegać miały, y ſwym na Seym Electionis zalecać Poſłom, aby do ſądow Ziemſkich pociągane nie były, to chyba in executionem Prawa in cauſis merè civili-

bus

bus juris Culmensis; bo inaczey musiałyby były zalecać Posłom, by ich Miasta z wszelkich artykułow Mieszczan jurysdykcyom Ziemskim poddaiących wyimowali konstytucyi, co czynić nie mogli in eversionem porządku, przez Antecessorow prawy przezornie opatrzonego. Toć y z tey illacyi choćby się iey nieco dopuściło prawdy, to żadnego wnieść nie można do zupełnego od jurisdykcyi Ziemskich, Miast Pruskich uwolnienia argumentu, a z przytoczonych w teyże edycyi Niemieckiey dwoch przez Autora wykoncypowanych pod kolorem Historyi Pruskiey dla Deputatow Trybunału Koronnego, a w nich całego Stanu Rycerskiego uszczerbkow, iednego in paragrapho 4. fol. 13. że w Trybunałach podleysi zasiadać maią, Imieniem niby Posłow Pruskich, a drugiego in paragrapho 5. fol. 17. że w tychże Trybunałach nie uczeni tym bardziey Praw naymniey wiadomi, y mniey rostropni zasiadać by mieli. Jmieniem Fabiana Zehmen Woiewody Malborskiego pokrytych, możnasz tu bynaymnieyszą uwolnienia Miast Pruskich od Jurisdykcyi Trybunalskich wyrozumieć probę? nie, bo z tego wymyślonego Autora konceptu Posłow pokrytego Pruskich, y Woiewody Malborskiego płaszczykiem, oczywista tylko powagi sądu Trybunalskiego, y Deputatow iego, do naywyższego Prawem wyniesioney gradusu okazuie się lezya, na ktorą tak Posłowie Pruscy, rowno in æqualitate urodzeni, y dobrze na nierozdzieloney stanu Szlacheckiego znaiący się dystynkcyi, Szlachtę, (ktorzy według Ordynacyi Trybuuału Koronnego, y innych konstytucyi sami szczegulnie Deputatami do Trybunału bydź powinni) podleyszemi zowiąc, niepoważyliby się, gdy tych konstytucye anni 1638vi. vol. 3. fol. 931. anni 1641mi. vol. 2. fol. 8. anni 1673. vol 5. fol. 119. z Xiążęty, y naywyższych preeminencyi ludźmi in paritate status, pœnæ, conditionis, & præeminentiarum rownaią, y nikogo nad Szlachcica nie przekładaią. Owszem y poślednieysza anni 1699ni. vol 6. fol. 77. że in æqualitate większego, ani mnieyszego, tak y podleyszego, ani lepszego nie masz, deklaruie. Jako y de Zehmen Woiewoda Malborski mowić, (aby ciż mieli bywać nieuczeni, Praw niewiadomi, y rostropni, małey rekognicyi Trybunału Deputaci, ktorych ordynacya tegoż Trybunału anni 1578vi. vol. 2. fol. 963. godnych, Bogoboynych, cnotliwych, Prawa, y zwyczaiow sądowych swego kraiu

"
"
"
"
"
* Sunt hæc præcipua gravaminum capita, quæ Generosi Domini manifestantes, non quidem motu proprio, sed quod magis verisimile est, authoritate, persvasionibus, et irritamentis male in hanc Civitatem animati contra Prænobilem Magistratum attulerunt et cum ex iis, quæ neglectis omnibus injuriis, et læsionibus, supra adducta sunt, irrealitas objectorum gravaminum, satis, superque pateat, proinde spectabilis remanifestans, contra omnia contenta vagæ, et iniquæ hujus manifestationis, nomine, quo supra, iterum, iterumque solennissime remanifestat, præsentis remanifestationis vigore, cujus augendæ, minuendæ, meliorandæ, corrigendæ, et alterius in ejus locum ponendæ plenam Dominis suis Principalibus reservat facultatem. Quod testantur Judex, et Scabini præfati Judicii:

(Locus Sigilli Civit: Starog.) Ex Proth. Act. Civil. scabinal. Starogard. extradidit Paulus Theophilus Grimn Notarius Juratus mpp.

wiadomych mieć chce, y takich in executionem tey ordynacyi, y innych tąż ztwierdzaiących konstytucyą Woiewodztwa zpośrzod siebie wybieraią do tych czas. Toć, y w owych wybierały czasach, ile, gdy każde prawo za świeża, wtym osobliwszey bywa observwie, y exekucyi, nie mogłby. Na co się wszystko wypuszczone Autora rozwiodło pioro, y rozwiozły wysilił koncept.

A kiedyć te wszystkie historyczne fabuły, y allegacye przerzeczonych edycyi, uwolnienia Mieszczan od jurisdykcyi sądow Ziemskich żadnym bydź nie mogą, wielkiey tylko, y wyuzdaney zuchwałości Magistratu, a Autora licencyi są w istocie dowodem. Toć Mieszczanie w Grodach, Ziemstwach, y Trybunałach, w sprawach, ktorych genera, z Praw wyliczyło się wyżey, oprocz spraw mere jurisdictionis civilis, juris Magdeburgici, Theutonici, & Culmensis, sądom ostrzeżonych zadwornym odpowiadać powinni, a zatym słuszne, y sprawiedliwe manifestu Woiewodzkiego, o ustawiczne w tych sądach Gdańszczanow kontumacye, nie stawienie się, nie dosyć czynienie dekretom onych, owszem przeciw prawnym ich exekucyom, gwałtowney podnoszenie rebellii, ukarżenie. A zaś nader bezprawna, bardziey zelżywa Magistratu Gdańskiego, w swych przerzeczonych, pierwszey Niemieckiey: Von dem Preu„ssischen Adel angenommenes und den Städten abge„lehntes Polnische Tribunal. Drugiey Łacińskiey: Civi„tatem Gedanensem decreto Tribunalitio Lublini nu„per in se lato non teneri expositio, Edycyach justyfikacya.

*Probowały się więc & realitates ziścił y, & fundamenta z Praw objectorum zupełnie, ktore obywatele stanu Rycerskiego Prześwietnego Woiewodztwa Pomorskiego nie iuż dobrowolnie, iako bardziey mnostwem na osobach, y dobrach swoich, y innych wspoł Braci attentowanych przez Magistrat Gdański ucisków z laty krzewiących się bez liczby, y polepszenia nadziei przymuszeni, przyzwoicie swym temuż Magistratowi wyrzucaią manifestem. A za tym uważyć że tylko te Magistratu, tak w manifeście całym, y iego konkluzy, in verbis: con„tra contenta vagæ, & iniquæ hujusce manifestationis &c. z lezyą y despektem manifestantow dodaney, iako wzwyż cytowanych iego edycyach justyfikacya ja wszakże są nową wielkiey, y zuchwałey w Magistracie Gdańskim absolutności usiłowaney nad stanem Rycerskim prepotencyi, y wszystkich Rzeczypospolitey Stanow także Praw Koronnych despektu, a dowodną probą.

